

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 26 mars 1930 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1926 (nr 162) om arbetstidens begränsning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 28 januari 1930 till riksdagen avlämnad proposition, nr 31, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

**angående fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1926 (nr 162)
om arbetstidens begränsning.**

Härigenom förordnas, att lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning, vilken lag gäller till och med den 31 december 1930, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1933, dock att slutbestämmelserna i lagen från och med den 1 januari 1931 skola hava följande lydelse:

1) I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som avses i 12 eller 13 §, skall vad i lagen är stadgat fortfarande att gälla även efter den 31 december 1933.

2) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921 eller den 22 juni 1923 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått fyra i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

inom första kammaren:

nr 234 av herr *Möller m. fl.* samt

inom andra kammaren:

nr 386 av herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.*,

nr 390 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* och

nr 392 av fru *Nordgren m. fl.*

I de likalydande motionerna I: 234 och II: 390 har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande förslag till

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 9 saml. 2 avd. 11 häft. (Nr15.) 659 30 1

Lag om arbetstidens begränsning.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantages:

- a) arbete, som utföres i arbetarens hem,
- b) arbete, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov,
- c) skeppstjänst, som omförmäles i lagen om arbetstiden å svenska fartyg, ävensom fiske,
- d) skogsarbete, kolning därunder inbegripen, samt flottning utom vid skiljeställe,
- e) jordbruk, jämte sådana därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, ävensom trädgårdsskötsel och därmed förenad djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk,
- f) arbete, som åligger biträde i handelsbod, rakstuga, frisérsalong eller badinrättning,
- g) sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kafé-rörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjänande, samt
- h) arbete, som åligger portvakt och av honom väsentligen förrättas i hans bostad.

2 §.

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas medlem av arbetsgivarens familj vid företag, vari endast sysselsätts medlemmar av familjen, samt ej heller

verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning, ritare, bokhållare eller därmed jämställd person, kontorsvaktmästare eller annat underordnat kontorsbiträde.

3 §.

På begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt därav beröres, åligger det arbetsrådet att avgöra, huruvida visst arbete är att hänföra till sådant, varå denna lag äger tillämpning, eller huruvida viss arbetstagare är att enligt lagen räkna såsom arbetare.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmäles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet, när part sådant åskar eller domstolen finner det nödigt; och må slutligt utslag av domstolen ej meddelas, förrän arbetsrådets beslut kommit domstolen tillhanda.

I annan fråga rörande lagens tillämpning, än som i första stycket avses, har arbetsrådet att på begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt av frågan beröres, avgiva utlåtande.

4 §.

Arbetsgivare må icke använda arbetare till arbete under längre tid, raster oräknade, än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskri-

des, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning må, i den mån så erfordras för skiftväxling, annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.

5 §.

1 mom. Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, därest överenskommelse mellan arbetsgivar- och arbetsorganisationerna förefinnes, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att arbetstiden, med avvikelse från vad i 4 § stadgas, allenast begränsas så, att den i genomsnitt för viss angiven tidrymd kommer att uppgå till högst 48 timmar i veckan.

2 mom. Finnes arbete, som bedrives med tre skiftelag, på grund av synnerliga skäl böra fortgå jämväl under sön- och helgdagar, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva därför erforderligt undantag.

3 mom. För arbete med vakttjänstgöring, som medför synnerligen ringa ansträngning, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva undantag från de i 4 § angivna begränsningar.

4 mom. Skulle i annat fall, än som avses i 1, 2 eller 3 mom., undantag från bestämmelse i 4 § prövas påkallat till undvikande av allvarligt missförhållande, äger arbetsrådet lämna medgivande därtill.

6 §.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i ett företags drift eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare, i den mån så är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver tid, som anges i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet.

Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

7 §.

1 mom. Till sådana förberedelse- eller avslutningsarbeten, som för driftens ohindrade gång nödvändigtvis måste utföras före eller efter den allmänna arbetstiden, må nödigt antal arbetare, vilka fyllt aderton år, användas under högst sju timmar i veckan utöver den tid, varunder de enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad eftergift eljest få användas till arbete.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 § med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som avges i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt 18 år, för högst 48 timmar under loppet av 4 veckor, dock icke mer än högst 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallat, må sådan, dock för högst 28 timmar under loppet av fyra veckor och högst 150 timmar under loppet av ett kalenderår, meddelas av arbetsrådet. Arbetsslönen för ifrågavarande övertidstimmar skall överstiga den ordinarie avlöningen med minst 25 %.

4 mom. På arbetsrådet ankommer att pröva, i vad mån den, som fyllt sexton men ej aderton år, må användas till arbete, som avses i denna paragraf.

5 mom. I fråga om arbetares skyldighet att utföra arbete, som avses i denna paragraf, gäller vad därom kan anses vara med arbetsgivaren överenskommet, men åligger det arbetsgivaren tillse, att icke arbetaren genom användande till dylikt arbete utsättes för överansträngning eller ohälsa.

8 §.

Utnyttjas rätt till utsträckning av arbetstiden, varom stadgas i 7 § 1 eller 2 mom., på sådant sätt, att arbetstiden oskäligt förlänges, äger arbetsrådet, i den mån så prövas nödigt, föreskriva begränsning i avseende å nämnda rättighets tillgodonjutande.

9 §.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första dagen i näst därpå följande vecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet, eller ock på annat av nämnda myndighet godkänt sätt. I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är dock arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 11 § 2 mom. föreskrivna arbetstidsschema.

Arbetarna äga rätt att hos arbetsgivaren taga del av övertidsjournalen.

Beslut av arbetsrådet enligt 6 eller 7 § skall biläggas journal eller annan handling, däri anteckning enligt första stycket skall göras, och skall journalen eller handlingen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst tre år, räknat beträffande journalen eller handlingen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsamma datum.

10 §.

1 mom. Arbetsrådet består av minst sju ledamöter, vilka utses av Konungen. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av sådana riksammanslutningar av arbetsgivare, vilkas medlemmar sysselsätta tillhoppa minst 50,000 arbetare, samt två bland personer, föreslagna av sådana riksammanslutningar av arbetare, som räkna minst 50,000 medlemmar. För nämnda fyra ledamöter skola i enahanda ordning utses minst dubbelt så många suppleanter. Förslag, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslag icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat.

Övriga ledamöter skola utses bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och förordnar Konungen en av dessa ledamöter till rådets ordförande och chef samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av de utan förslag utsedda ledamöterna skall vara lagkunnig man, vilken fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

2 mom. Ledamot eller suppleant, som i 1 mom. avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehas av den,

som står under förmynderskap,

som är i konkurstillstånd eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärens räkning,

som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

som blivit dömd ovärdig att föra andras talan inför rätta.

3 mom. Mot ledamot av arbetsrådet gälla samma jäv, som i rättegångsbalken stadgas i fråga om domare.

4 mom. Har ledamot eller suppleant, som representerar arbetsgivare eller arbetare, åtagit sig uppdraget, äge han ej att varda därifrån entledigad, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Avsägelse av uppdraget prövas av Konungen.

Avgår ledamot eller suppleant, förordnar Konungen för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit förordnad, annan ledamot eller suppleant.

5 mom. Skulle ledamot, som representerar arbetsgivare eller arbetare, vid sammanträde utebliva eller finnas vara av jäv hindrad att tjänstgöra, och kan ej suppleant tillkallas, äger arbetsrådet utse lämplig person att vid det tillfället träda i den uteblivne eller jävige ledamotens ställe.

6 mom. Ärenden, som behandlas av arbetsrådet, må avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där de äro om beslutet ense. Ej må flera än sju ledamöter deltaga i behandlingen av ärende inför arbetsrådet.

Vid besluts fattande skola lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare samt minst en lagfaren ledamot bland dem, som utsetts utan förslag, närvara.

7 mom. Vid handläggning av annat på arbetsrådet ankommande ärende rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än sådant, som avses i 5 § 5 mom. eller 10 § 2 mom., bör rådet i regel ej blott bereda vederbörande arbetsgivare och arbetare tillfälle att yttra sig utan även på lämpligt sätt söka samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet i fråga. Beslut, som avses i 7 § 4 mom., skall, såvitt möjligt, fattas efter samråd med socialstyrelsen.

Till utredning av ärende må arbetsrådet låta vid allmän underrätt höra vittnen och sakkunniga. Finner arbetsrådet sådan åtgärd nödig, äger rådet därom göra framställning hos den underrätt, inom vars område den, som skall höras, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig, och varde denne genom rättens eller domarens försorg till rätten kallad. Rätten äger tillägga vittne och sakkunnig ersättning med vad som prövas skäligt. Sedan förhöret hållits, skall rätten tillställa arbetsrådet protokoll däröver.

Kostnaderna för förhör, som ovan sägs, bestridas av allmänna medel. Arbetsrådets beslut och utlåtande meddelas avgiftsfritt.

8 mom. Beslut, som enligt 6 eller 7 § ankommer på arbetsrådet, må i brådskande fall meddelas av dess ordförande eller vid förfall för ordföranden av hans ställföreträdare eller, om jämväl denne är hindrad, av den återstående utan förslag utsedde ledamoten eller, där de utan förslag utsedda ledamöternas antal överstiger tre, den bland dem, som rådet därtill förordnat. Har beslut i sådan ordning meddelats, tage arbetsrådet

vid sitt första därefter följande sammanträde under omprövning, huruvida beslutet skall äga bestånd.

9 mom. Arbetsrådet äger att, när skäl därtill föreligga, i avbidan på närmare utredning meddela beslut, som gäller endast tills vidare.

10 mom. Över arbetsrådets beslut må klagan ej föras.

11 mom. Närmare föreskrifter angående avgivande av förslag, som i 1 mom. sägs, och om arbetsrådets verksamhet må meddelas av Konungen.

11 §.

1 mom. Beträffande annat arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse än sådant, varom i 1 § k) är sagt, må Konungen, där tillämpningen av 4 § prövas medföra synnerliga svårigheter, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, föreskriva annan begränsning av tiden för arbetares användande.

2 mom. Äro sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare och arbetare, som kunna anses företräda flertalet arbetsgivare och arbetare inom visst verksamhetsområde, ense om viss eftergift i något avseende, varom stadgas i 5 § eller 7 § 3 mom., må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, förordna, att eftergiften må inom verksamhetsområdet i fråga allmänt tillgodonjutas.

3 mom. Skulle tillämpningen av denna lag medföra sådana svårigheter för visst arbete eller företag, att dess fortsatta bedrivande därigenom äventyras, må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, medgiva av förhållandena påkallat undantag från lagens tillämpning.

12 §.

1 mom. Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

2 mom. Å arbetsställe, där sådant arbete, som avses i 15 § lagen om arbetarskydd, bedrivs på stadigvarande sätt, skola å lämplig plats finnas anslagna ej mindre denna lag än även arbetstidsschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftindelning, när arbetet börjar och slutar för varje skiftlag, ävensom såvitt möjligt början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

13 §.

Använder arbetsgivare arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor. Är arbetaren under aderton år och har användandet skett med faders eller målsmans vetenskap och vilja, vare fadern eller målsmannen förfallen till böter från och med fem till och med femtio kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna paragraf förmåles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

14 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 6 §, eller att iakttaga vad enligt 8 § eller 11 § 2 mom. åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anteckning, som avses i 8 §, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

15 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdомstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

16 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

17 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande användande av minderårig eller kvinna till arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931; beträffande sådant arbete, varå lagen om arbetstidens begränsning den 4 juni 1926 icke ägt tillämpning, må dock arbetsrådet, där så finnes påkallat med hänsyn till särskilt förhållande medgiva erforderligt anstånd med förstnämnda lags tillämpning intill den 1 januari 1932.

2. Vederbörande myndighet äger att jämväl innan denna lag trätt i kraft vidtaga åtgärd, som avses i 5 §, 7 § eller 11 § eller i nästföregående bestämmelse rörande anstånd med lagens tillämpning.

3. Eftergift, som med stöd av lag om arbetstidens begränsning den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921, den 22 juni 1923 eller den 4 juni 1926 beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

I motionen II: 386 har hemställts, att riksdagen måtte besluta

a) att antaga följande förslag till

Lag

om arbetstidens begränsning.

§ 1.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt arbetsföretag, ävensom å husligt och annat arbete, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantages dock

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande;

b) arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj.

§ 2.

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas disponent eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

Yppas tvekan, huruvida viss arbetstagarare är att räkna såsom arbetare enligt lagen, åligger det arbetsrådet att, på begäran av domstol eller den, vars rätt därav beröres, avgiva utlåtande i frågan.

Utlåtande, varom här är sagt, skall meddelas kostnadsfritt.

§ 3.

Arbetare må icke användas till arbete under längre tid än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, däri inberäknat eventuell väntetid och uppehåll i arbete, undantagandes måltidsraster; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, genom överenskommelse mellan arbetare och arbetsgivare, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 8 $\frac{1}{2}$ timmar.

Fortgår arbetet kontinuerligt såväl natt som dag, må arbetstiden, raster däri inräknade, icke överstiga 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, och må nyss angivna begränsning gälla den genomsnittliga arbetstiden under en tidrymd av 2 veckor.

Vid gruvarbetet under jord och vid de öppna gruvorna norr om Polcirkeln må arbetare icke användas under längre tid än 6 timmar av dygnet eller 36 timmar i veckan, däri inberäknat eventuell väntetid och uppehåll i arbetet, undantagandes måltidsraster.

I arbetstiden vid gruvarbete inräknas tiden för ned- och infart samt ut- och uppfart.

§ 4.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare i den mån så är nödigt, med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver begränsning, som finnes angiven i 3 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom 2 dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet. Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

§ 5.

Rörande arbetares användning till arbete enligt 4 § åligger det arbetsgivare att senast näst därpå följande dag göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet.

Beslut av arbetsrådet enligt 4 § skall biläggas journalen på det arbetsställe, beslutet rör, och skall journalen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst 3 år, räknat beträffande journalen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsamma datum. Journalen skall vara tillgänglig för samtliga arbetare å arbetsstället.

§ 6.

Arbetsrådet består av 5 ledamöter, utsedda av regeringen för en tid av 2 år åt gången, 2 av ledamöterna skola utses bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetare, och 2 ledamöter bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetsgivare.

Suppleanter till samma antal som ordinarie ledamöter utses på enahanda sätt.

Den femte ledamoten, som tillika är ordförande, jämte ställföreträdare för denne, utses av regeringen.

Ärende må icke av arbetsrådet avgöras utan att samtliga ledamöter äro närvarande. Vid förfall av någon av dessa inkallas suppleant att deltaga i föreliggande ärendes avgörande.

Närmare bestämmelser rörande rådet och dess verksamhet meddelas av regeringen.

§ 7.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

Å arbetsställe, där arbete bedrivs på stadigvarande sätt, skall å lämplig plats finnas anslagen ej mindre denna lag än även arbetstidsschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftlag, när arbetet börjar och slutar för varje sådant lag, ävensom början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

§ 8.

Användes arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat, straffas arbetsgivaren med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna § förmåles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

§ 9.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 4 §, eller att iakttaga vad enligt 5 § åligger honom, straffas han med böter från och med tvåhundra till och med femtusen kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i journal, som avses i 5 §, straffes med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

§ 10.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla hälften kronan och hälften den kommun, inom vilken förseelsen begåtts. Den andel av bötesbelopp, som tillfaller kommun, användes till kommunens hjälpverksamhet för fattiga, arbetslösa och orkeslösa personer, samt, i den mån medlen ej härför tagas i anspråk, till folkbibliotek och inom kommunen av arbetarna upprättade studiecirklar. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 11.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun eller staten, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare, gälla arbetsföreståndaren.

§ 12.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgas beträffande användande av minderårig eller kvinna i arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931.

- b) anhålla om utredning och framläggande för nästa års riksdag av förslag till sådana ändringar i lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden, för arbetare inom industrin i allmänhet, fastställas till högst 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan, och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete till högst 6 timmar per dygn eller 36 timmar i veckan.

Slutligen har i motionen II: 392 hemställts,

att riksdagen måtte besluta, dels att lagen om arbetstidens begränsning jämväl skall omfatta den vid sjukvårds-, fattigvårds- och härmed jämförliga anstalter anställda sjukvårds- och ekonomipersonalen, med undantag av föreståndarepersonal och de så kallade skolade sjuksköterskorna i enlighet med av medicinalstyrelsen den 24 februari 1921 i utlåtande avgivet förslag, dels ock att arbetstidslagens begränsning jämväl skall omfatta personalen vid yrkesbrandkärer, såväl brandförmän som brandmän.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet hänvisa till propositionen; och får utskottet, i fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Giltighetstiden för lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning utlöper med utgången av innevarande år. I den föreliggande propositionen har föreslagits, att åt lagen skall givas fortsatt giltighet allenast till och med den 31 december 1933. Föredragande departementschefen har emellertid uttalat i propositionen, att han ansåge det uppenbart, att lagstiftningen i ämnet — utom under sådana exceptionella förhållanden, som även borde föranleda upphävande av en permanent lag — bör fortbestå även efter utgången av en sålunda förlängd provisorietid. I motionerna I: 234 och II: 390 har uttryckts den uppfattningen, att den svenska arbetstidslagen nu bör göras definitiv. Jämväl i motionen II: 386 förutsattes, att lagen bör hava permanent karaktär.

Den svenska lagstiftningen om arbetstidens begränsning har nu varit gällande i över tio år och har därunder varit föremål för flera revisioner. Det är vitsordat, att industrien hunnit under berörda tid väl anpassa sig efter åttatimmarslagens principer. Allmänt torde man nu vara av den uppfattningen, att ett upprivande av grunderna för lagstiftningen skulle vara ändamålslost. De erfarenheter, man numera vunnit om lagens verkningar, giva enligt utskottets mening vid handen, att någon förlängd provisorietid icke längre är erforderlig. I likhet med arbetsrådet och kommerskollegium förordar därför utskottet, att man från lagstiftningen nu borttager försökskaraktären. Då Sverige för närvarande är den enda medlemmen av den internationella arbetsorganisationen, som har provisorisk arbetstidslagstiftning, skulle alltså genom den åtgärd utskottet förordar detta undantagsförhållande komma att upphöra.

I motionerna I: 234 och II: 390 har uttalats, att vid den förnyade prövning av lagen, som nu är ifråga, man borde begagna tillfället att så omarbета densamma, att förutsättningar skapades för en svensk ratifikation av den s. k. Washingtonkonventionen.

Utskottet anser sig emellertid icke kunna förorda en revision av lagstiftningen av den uppgivna anledningen, alldenstund frågan om revision av Washingtonkonventionen för närvarande är aktuell. Först sedan konventionens avfattning blivit slutgiltigt bestämd, torde spörsmålet om den svenska lagens bringande i överensstämmelse med den internationella konventionen böra upptagas till övervägande.

Utskottet övergår nu till att granska de ändringsförslag, som framställts beträffande arbetstidslagens särskilda bestämmelser, varjämte utskottet kommer att beröra några ändringsförslag, som uppkommit vid behandlingen inom utskottet.

1 §.

Ingressen.

I motionerna I: 234 och II: 390 samt i motionen II: 386 har yrkats utslutning av den för lagens tillämplighet uppställda *förutsättningen, att i rörelsen eller arbetsföretaget ifråga i regel användas flera än fyra arbetare.*

Yrkanden om inskränkning i dylik riktning förekommo redan under arbetstidslagens behandling vid 1919 års lagtima riksdag och föranledde i propositionen med förnyat förslag till sådan lag vid samma års urtima riksdag en bestämmelse om viss dylik inskränkning i lagens tillämpning. Den ifrågasvarande inskränkningen utvidgades ytterligare genom 1921 och 1923 års revisioner av lagen. I den till 1926 års riksdag avlätna propositionen hade föreslagits, att berörda förutsättning skulle uteslutas för att möjliggöra ratificering av Washingtonkonventionen. I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 20, förklarade sig utskottet icke kunna godtaga detta skäl för den föreslagna ändringen och anförde vidare följande:

De förhållanden, som gävo anledning till berörda, småningom utsträckta undantagen av de små rörelserna och arbetsföretagen, torde i huvudsak kvarstå oförändrade. Erfarenheten från andra länder, där arbetstidslagstiftningen omfattar jämväl småföretagen, utvisar, att nämnda lagstiftning för dessa företag i stor utsträckning förblivit en död bokstav — förhållandenas egen makt och omöjligheten av tillfyllestgörande kontroll ha satt densamma ur tillämpning.

Riksdagen godkände utskottets förslag, att undantaget skulle bibehållas.

Utskottet vidhåller den uppfattning, till vilken utskottet givit uttryck vid 1926 års riksdag, och kan alltså icke förorda motionärernas förslag på denna punkt.

Utskottet.

I motionen II: 392 har föreslagits, att arbetstidslagen skall omfatta *personalen vid yrkesbrandkårer.* Detta förslag har såväl 1928 som 1929 bragts under riksdagens prövning genom motioner i kamrarna.

1928 års riksdag.

I sitt vid 1928 års riksdag i ärendet avgivna utlåtande, nr 15, anförde andra lagutskottet följande:

Den verksamhet, som utövas av städernas brandväsen, är icke hänförlig till vare sig rörelse eller sådana arbetsföretag, som omförmålas i lagen om arbetstidens begränsning. Denna lag äger således icke tillämplighet beträffande brandmännens tjänstgöringsförhållanden. I detta avseende överensstämmer den svenska åttatimmarslagen med den vid Washington-konferensen år 1919 föreslagna konventionen angående arbetstidslagstiftning. Enligt utskottets förmenande måste det väcka starka betänkligheter att, såsom nu föreslås, utvidga denna lagstiftning till att omfatta sådan verksamhet som den här ifrågavarande.

Under behandlingen år 1926 av förslaget till lag om arbetstidens begränsning yttrade utskottet vid övervägande av frågan angående lagens giltighetstid, att, då frågan om revision av Washington-konventionen enligt en bestämmelse i densamma skulle tagas under övervägande inom tio år från det konventionen först trädde i kraft, vilket skedde den 13 juni 1921, lagens giltighetstid lämpligen borde bestämmas till utgången av år 1930. Härjämte anförde utskottet, att det givetvis torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t under den fortsatta provisorietiden komme att med uppmärksamhet följa utvecklingen, såväl inom som utom landet, av de förhållanden, vilka kunde vara av betydelse för frågan om upprätthållandet och gestaltningen av förevarande lagstiftning och därvid ägna särskild uppmärksamhet åt de ledande industristaternas ställning. Vid sådant förhållande torde icke, såsom i motionen II: 290 föreslås, vara lämpligt att göra hemställan hos Kungl. Maj:t om verkställande till 1930 års riksdag, då lagen om arbetstidens begränsning förväntas ånyo komma under prövning, av utredning rörande arbetstidsförhållandena vid rikets brandkärer.

Ej heller synas enligt utskottets mening tillräckliga skäl föreligga att till utredning upptaga frågan om reglering av arbetstiden vid brandkärerna genom en vid sidan av den nu gällande åttatimmarslagen utfärdad formellt fristående lagstiftning. Med hänsyn till de växlande förhållanden, under vilka verksamheten vid brandkärerna måste utövas i olika städer och samhällen, och ej minst till nödvändigheten att jämförelsevis fritt kunna avväga proportionen mellan brandmännens effektiva arbetstid och den tjänstgöringstid, som ej kan anses vara av arbetstids natur, möta tydligen svårigheter att på detta område reglera arbetsförhållandena med generella bestämmelser. Då ej heller omständigheter påvisats, som giva vid handen, att vederbörande kommuner såsom arbetsgivare bestämma brandmännens arbetstidsförhållanden på ett sådant sätt, att anledning finnes för riksdagen att trots här anförda betänkligheter ingripa för att med lagstiftning reglera nämnda förhållanden, får utskottet hemställa, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation anfördes, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t låter verkställa utredning rörande tjänstgöringsförhållandena vid de fasta brandkärerna i riket samt för riksdagen framlägger det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

1929 års riksdag.

I sitt vid fjolårets riksdag i ärendet avgivna utlåtande, nr 6, anförde utskottet, att utskottet vid det förnyade övervägande, som ägnats spörsmålet, icke funnit skäl föreligga att frångå den ståndpunkt, som utskottet intog

vid frågans behandling under år 1928, i följd varav utskottet hemställde om avslag å den då föreliggande motionen.

Även mot detta utlåtande anfördes reservation med samma yrkande som i reservationen vid 1928 års riksdag.

Utskottets hemställan blev emellertid bifallen av riksdagens kamrar.

Utskottet har icke funnit anledning att frångå den uppfattning, utskottet hävdade vid de båda senaste riksdagarna, och kan förty icke förorda bifall till ifrågavarande hemställan.

Utskottet.

I motionen II: 386 förordas, att arbetstidslagen skall hava tillämpning å »husligt och annat arbete, vari arbetare på sådant sätt användes».

Utskottet kan icke tillstyrka bifall till ifrågavarande förslag.

Utskottet.

Undantag a).

I motionerna I: 234 och II: 390 har föreslagits, att arbete, som utföres under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, icke skall vara undantaget från lagens tillämpning.

Ifrågavarande arbete har varit undantaget från lagens tillämpning alltsedan år 1919 och utgör även undantag från tillämpningen av lagen om arbetarskydd. Motivet till motionärernas yrkande synes vara att på denna punkt bringa den svenska lagen i överensstämmelse med Washingtonkonventionen. Undantagande av arbete på ifrågavarande grund anses nämligen under vissa förhållanden stå i strid med nämnda konvention.

Utskottet.

Såsom framgår av utskottets allmänna motivering kan utskottet icke godtaga detta motiv för ändring. Härtill kommer, att det icke kan anses riktigt att arbetsgivaren skall straffas för brott mot lagen i sådana fall, då det icke tillkommer honom att vaka över arbetets ordnande.

Undantag b).

I motionerna I: 234 och II: 390 samt i motionen II: 386 har yrkats, att detta undantag skall utgå ur lagen.

Undantaget avser arbete, som till sin natur är så oregelbundet, att det icke kan förläggas till bestämda tider.

Utskottet.

Bestämmelsen har funnits i lagstiftningen alltsedan 1919, och några giltiga motiv för dess borttagande hava icke anförts. Om detta undantag gäller för övrigt i viss mån detsamma som anförts beträffande undantaget under a).

Undantag c).

I motionerna I: 234 och II: 390 samt i motionen II: 386 har yrkats uteslutande av det med c) betecknade undantaget, d. v. s. för arbete, som bedrivs av staten.

Samma yrkande framfördes från arbetarhåll redan under förarbetena till 1919 års lagstiftning. I propositionen nr 247 till 1919 års lagtima riksdag anfördes med anledning härav följande:

Förarbetena till 1919 års lag.

Meningen är ingalunda, att arbetare och befattningshavare i statens tjänst icke skola komma i åtnjutande av liknande förmåner som de i enskild tjänst anställda motsvarande befattningshavare, å vilka lagen skulle bli tillämplig. Marinens och arméns arbetarpersonal, liksom även arbetarna vid statens järnvägsverkstäder och vid telegrafverkets verkstäder hava ju redan 48-timmars effektiv arbetstid i veckan. Den sålunda inslagna vägen är det meningen att fullfölja, i den mån icke hinder därtill föreligga. Men med hänsyn till statsarbetets mångskiftande art krävas bestämmelser, som icke alltid kunna inpassas under en allmän lag — särskilt är så förhållandet med trafikpersonalen vid statens järnvägar. Undantag skulle, därest ifrågavarande arbetare ej vore uteslutna från lagen, i förekommande fall få sökas hos arbetsrådet, mot vilken anordning anmärkningar, när det gäller statens arbeten, ej äro uteslutna. Hela denna fråga ordnas därför lämpligast i administrativ väg genom beslut av vederbörande styrelser eller förordnanden av Kungl. Maj:t.

Utskottet.

De skäl, som tidigare anförts till stöd för undantag från arbetstidslagen av arbete inom statens olika verksamhetsområden, hava alltjämt samma giltighet. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang uttrycka den förväntan, att statens myndigheter beakta lämpligheten att i så stor utsträckning, som förhållandena medgiva, genomföra arbetstidsreglering enligt åttatimmarslagens principer.

Undantag d).

I motionen II: 386 har yrkats, att undantaget skall utgå ur lagen, d. v. s. att även sådant arbete skall falla under lagen, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov.

I motionen II: 392 har yrkats, att lagen skall omfatta den vid sjukvårds-, fattigvårds- och härmed jämförliga anstalter anställda sjukvårds- och ekonomipersonalen, med undantag av föreståndarepersonal och de så kallade skolade sjuksköterskorna i enlighet med av medicinalstyrelsen den 24 februari 1921 i utlåtande avgivet förslag.

*1919 års ur-
tima riksdag.*

Enligt 1919 års arbetstidslag var arbete, hänförligt till hälso- eller sjukvård, undantaget från lagens tillämpning. Härmed hade enligt arbetstidskommitténs motivering åsyftats, att lagen ej skulle gälla den egentliga sjukvårdspersonalen men väl sjukvårdsanstalternas ekonomi- och verkstadspersonal. I enlighet därmed hade lagen också tillämpats. Vad anginge arbete vid fattigvårds- och andra liknande inrättningar hade sådant ansetts falla under lagen.

Med anledning av väckta motioner hemställde emellertid 1919 års urtima riksdag i skrivelse till Konungen om övervägande, huruvida ytterligare åtgärder, utöver de redan vidtagna, kunde vidtagas för att bereda den kvinnliga sjukvårdspersonalen skälig förkortning av dess arbetstid, samt, i den mån så erfordrades, för riksdagen framlägga de förslag, vartill sådant övervägande kunde föranleda.

Riksdagens skrivelse i ämnet remitterades till medicinalstyrelsen, som den 24 februari 1921 avgav utlåtande däröver. Av utlåtandet framgick, att medicinalstyrelsen ansåg, att en begränsning av sjukvårdspersonalens arbetstid vore av behovet påkallad, att en år 1919 genomförd reglering av sjuksköterskeväsendet icke lett till någon effektiv förkortning av berörda arbetstid samt att arbetstidslagens tillämpning borde utsträckas till att avse jämväl de å sjukvårdsanstalterna anställda sjukvårdsbiträden ävensom de å vissa dylika anstalter tjänstgörande sjuksköterskeelever, för såvitt ej dessa åtnjöte viss angiven undervisning. För övrig sjukvårdspersonal, d. v. s. sjuksköterskorna och vissa sjuksköterskeelever, borde medicinalstyrelsen äga att reglera arbetsförhållandena.

*Utredning år
1921 av
medicinal-
styrelsen.*

I propositionen till 1921 års riksdag, nr 359, föreslogs, att det skulle överlåtas åt arbetsrådet att, i den mån så prövades påkallat, stagda annan än i lagen föreskriven begränsning av arbetstiden för rörelse, som hade till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov.

*1921 års
riksdag.*

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 32, avstyrkte andra lagutskottet den av Kungl. Maj:t föreslagna ordningen. Utskottet fann visserligen ådagalagt, att sjuksköterskepersonalen väl vore i behov av en förkortning i sin ofta betänkligt långa arbetstid, men ansåg på anförda skäl, att sjuksköterskorna borde helt undantagas från lagens tillämpning. Härav torde enligt utskottets mening böra följa, att jämväl all övrig personal vid sjukvårdsanstalter förlades utanför lagen. Utskottet yttrade vidare följande:

En av de största olägenheterna vid tillämpningen av nuvarande bestämmelser i ämnet har just varit uppdelningen av anstaltspersonalen i en grupp, å vars arbete lagen är tillämplig, och en grupp, vars arbete faller utanför lagen. De erfarenheter, som gjorts angående verkningarna av denna uppdelning, inskräpa nödvändigheten av att icke nu skapa en ny gräns mellan personalgrupper vid samma anstalt. Härtill kommer att en reglering av arbetstiden för sjukvårdsanstalternas personal givetvis är ägnad att medföra betydande kostnader för det allmänna, särskilt för landstingen, vilket under nu rådande ekonomiska läge så vitt möjligt torde böra undvikas. Den förbättring i sjukhuspersonalens arbetsförhållanden, som otvivelaktigt är behövlig, torde under dessa förhållanden för närvarande få överlämnas åt vederbörande sjukhusledning samt åt den inspektion medicinalstyrelsen har att utöva på detta område.

Utskottet föreslog därför, att ifrågavarande arbete skulle helt undantagas från lagens tillämpning.

Vidare föreslog utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig utredning beträffande behovet och arten av reglering av arbetsförhållandena inom ifrågavarande verksamhetsgrenar.

Utskottets förslag godkändes av riksdagen.

Den 14 april 1921 utfärdade medicinalstyrelsen ett cirkulär till direktionerna för lasarett och därmed jämförliga sjukvårdsinrättningar med råd och anvisningar för ordnande av därvarande sjukvårdspersonals arbetsförhållanden. Cirkuläret är av följande lydelse:

*Medicinal-
styrelsens
cirkulär den
14 april 1921.*

Genom kungl. förordningen av den 6 juni 1919 (S. F. S. nr 280) om ändrad lydelse av §§ 10 och 12 i lasaretsstadgan av den 18 oktober 1901 erhöi sagda § 10 (dess mom. 4) följande avfattning: »Den vid lasarett anställda sjukvårdsbetjäningen skall vara så talrik och hava sin tjänstgöring så ordnad, att nödig vila och ledighet beredes densamma», och i § 12 ändrades slutorden därhän, att lasarettets direktion »står under överinseende av medicinalstyrelsen i allt vad rör sjukvården och den vid lasarettet anställda sjukvårdsbetjäningens arbetsförhållanden».

Den inspektion, som medicinalstyrelsen i anslutning till dessa bestämmelser låtit verkställa över sjukvårdspersonalens arbetsförhållanden vid ett antal lasarett i riket, har i ett flertal fall givit vid handen, att ifrågavarande arbetsförhållanden ännu icke blivit så ordnade, att de motsvara ovan angivna bestämmelser. På grund härav får medicinalstyrelsen anhålla, att lasarettens direktioner ville ägna sin uppmärksamhet åt hithörande förhållanden och till begränsning av sjukvårdspersonalens arbetstid vidtagna de åtgärder, vilka kunna på dem ankomma. De önskemål, vilka i förevarande avseende synas medicinalstyrelsen böra uppställas beträffande ordnandet av sjukvårdspersonalens arbete, äro i huvudsak följande:

1. För sköterska (avdelnings-, operations-, poliklinik-, röntgen- och laboratoriesköterska) bör arbetet, i vad angår den till dagen förlagda tjänstgöringen, ordnas så, att hon så vitt möjligt beredes tillfälle att minst två timmar varje dag vistas utom anstalten. Dylig sköterska bör ock erhålla sammanhängande ledighet under antingen en hel dag — eventuellt två halva dagar — varje vecka eller ock en halv vardag varje vecka och därjämte varannan söndag.

Föreligger icke möjlighet att bereda henne ledighet på något av dessa tvenne sätt, bör hon annorledes erhålla motsvarande tids ledighet.

2. För sköterskeelev eller sjukvårdsbiträde bör arbetet, i vad angår den till dagen förlagda tjänstgöringen, ordnas dels så, att arbetstiden icke kommer att överstiga 11 timmar om dygnet, måltidsraster häri ej inräknade, dels ock så, att hon erhåller tillfälle att minst två timmar varje dag utom arbetstiden vistas utom anstalten. Tillika bör elev eller biträde under varje vecka beredas ledighet under antingen en hel dag eller två halva dagar. Personalen är dock skyldig underkasta sig den tillfälliga ökning av arbetstiden, som kan finnas nödvändig för sjukvårdens tillgodoseende.

3. Skolad nattsköterska bör finnas anställd — på större sjukhus flera sådana.

4. Användes sköterska, elev eller biträde till vakning, bör denna ej utsträckas över längre tid än 10 timmar i följd, och skall hon omedelbarligen efter avslutad vakning vara fri från arbete hela påföljande dag. Under denna skall hon beredas tillfälle till *ostörd* vila i tyst beläget rum.

5. Personal, som fullgör vakning, bör icke åläggas att vaka mer än högst sex nätter i följd, efter vilken tid avbrott bör göras med minst en natts vila.

6. Tillsyn bör ägnas däråt, att personal, som fullgör vakning, erhåller lämplig måltid under natten samt övriga måltider på sådana tider, att den nödiga vilan ej avbrytes av dessa.

Utredning år
1922 av
medicinal-
styrelsen,
fattigvårds-
inspektören
och social-
styrelsen.

Den av 1921 års riksdag begärda utredningen verkställdes år 1922 av medicinalstyrelsen i fråga om sjukvårdsinrättningarna, av statens fattigvårdsinspektör i fråga om fattigvårdsanstalterna och av socialstyrelsen i fråga om alkoholistanstalterna. Utredningen framlades för 1923 års riksdag genom proposition nr 55.

Ifråga om sjukvårdsinrättningarna yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Herman Lindqvist följande:

Arbetsförhållandena inom sjukvårdsinrättningarna kunna enligt min mening icke lämnas utan all reglering, även om denna reglering icke lämpligen bör äga rum i arbetstidslagen. Av utredningen framgår, att det av medicinalstyrelsen utövade överinseendet över den egentliga sjukvårdspersonalen medfört välgörande verkningar för denna personal. Anledning förefinnes alltså att anordna en liknande tillsyn även för ekonomipersonalen. Huruvida denna tillsyn bör uppdragas åt medicinalstyrelsen, därom hava yppat sig olika meningar. Det synes ligga närmast till hands att ålägga medicinalstyrelsen denna uppgift, men torde frågan härom böra göras till föremål för vidare övervägande.

Även beträffande arbetsförhållandena inom fattigvårds- och alkoholistanstalterna yttrade departementschefen, att desamma borde regleras på annat sätt än genom den allmänna arbetstidslagen.

Från riksdagens sida framställdes icke någon erinran mot departementschefens ifrågavarande uttalanden.

Vid 1926 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion, nr 382, i vilken gjordes samma hemställan som i den nu föreliggande motionen II: 392.

1926 års
riksdag.

Andra lagutskottet yttrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 20, i denna fråga följande:

Utskottet tillåter sig erinra, att undantagsbestämmelsen fastställt av 1921 års riksdag efter en ingående prövning av ett med det föreliggande till stor del likartat ändringsförslag. Några nya, mer betydelsefulla och på frågans avgörande inverkan omständigheter torde icke ha tillkommit, och anser sig utskottet sakna anledning att tillstyrka ifrågavarande ändringsyrkande.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition till 1928 års riksdag med förslag till lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus väcktes inom andra kammaren en motion (II: 449), vari yrkades, att i lagen måtte intagas föreskrift om att sjukvårdspersonalens tjänstgöring och arbete borde ordnas så, att, så långt möjligt vore, man undveke att överskrida en genomsnittlig daglig arbetstid av 8 timmar per dag (48 timmar per vecka).

Fråga vid
1928 års
riksdag ang.
reglering av
arbetstiden
vid vissa av
landsting eller
kommun
drivna
sjukhus.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 35, erinrade andra lagutskottet om spörsmålets behandling i sammanhang med arbetstidslagen och anförde där-
efter följande:

Efter det lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning antogs, hava, såvitt utskottet kunnat finna, icke inträtt så ändrade arbetsförhållanden för sjukvårdspersonalen, att någon ändring i nu gällande regler bör ifrågakomma. Och som en sådan ändring måste det av motionären framställda förslaget betraktas, även om den av honom föreslagna bestämmelsen icke skulle erhålla tvingande karaktär. Under sådana förhållanden har utskottet icke ansett sig kunna förorda motionärens förslag. Däremot torde i ett annat, men närliggande avseende en ändring av förevarande paragraf vara motiverad. Då enligt 1921, 1923 och 1926 års lagar om arbetstidens begränsning även

ekonomipersonalen vid sjukhusen undantagits från nämnda lagars tillämpning, synes enligt utskottets förmenande beträffande denna personal enahanda bestämmelse böra inflyta i gällande stadganden angående sjukhus som beträffande sjukvårdspersonalen. Och då arbetstidslagen ej heller är tillämplig i avseende å kontorspersonalen, lär hinder ej möta att låta ifrågavarande bestämmelse avse sjukhuspersonalen i dess helhet.

Med denna motivering hemställde utskottet, att den ifrågavarande föreskriften i sjukhuslagen måtte erhålla följande lydelse:

Vid sjukhus skall för dess behöriga skötande erforderlig personal finnas anställd. Personalen skall vara så talrik och hava sin tjänstgöring så ordnad, att nödig vila och ledighet kan beredas densamma.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Fråga vid innevarande års riksdag om inskränkning i tjänstgöringstiden för den vid statens sinnessjukhus anställda sjukvårdspersonalen.

I den till innevarande års riksdag avlätna statsverkspropositionen har under femte huvudtiteln (sid. 295 ff.) upptagits fråga om inskränkning i tjänstgöringstiden för den vid statens sinnessjukhus anställda sjukvårdspersonalen.

Departementschefen har härom anfört följande:

Genom lagen den 17 oktober 1919 (nr 652) om arbetstidens begränsning infördes i vårt land i princip en arbetstid av 8 timmar per dygn eller 48 timmar i veckan.

I 1 § av nämnda lag föreskrevs emellertid, att från lagens tillämpning skulle undantagas bland annat arbete, som bedrivs av staten, samt arbete, som är att hänföra till hälso- och sjukvård. En motsvarande bestämmelse finnes intagen jämväl i nu gällande arbetstidslag av den 4 juni 1926.

I syfte att, i den mån så låte sig göra, bringa tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen vid hospitalen i överensstämmelse med den i förstnämnda lag fastställda arbetstiden utfärdade medicinalstyrelsen den 17 mars 1920 ett cirkulär med bestämmelser angående tjänstetiden för nämnda personal, att gälla tills vidare och i den mån bostadsförhållandena det medgäve. Genom detta cirkulär, som alltjämt är gällande, fastställdes tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen att utgöra 240 effektiva timmar per 28 dagar för personal med dagtjänstgöring och 216 effektiva timmar under samma tid för personal med nattjänstgöring. Uti denna tid skulle icke inräknas a) s. k. passiv tjänstgöring, motsvarande förläggning som reserv för särskilda behov, b) tid för måltider, som intoges utom avdelningarna, c) tid för måltider, som intoges på avdelningarna, då bestämd tid vore därför anslagen, samt d) tid, som åtginge för gång från befattningshavarens bostad till platsen för tjänstgöringen, m. m. dylikt. Befattningshavare skulle vara skyldig att, därest av särskilda omständigheter skulle i vissa fall så påfordras, utan ersättning underkasta sig den utsträckning av den fastställda tjänstgöringstiden, som i varje fall kunde vara av behovet påkallad.

I skrivelse den 25 januari 1925 hemställde *svenska hospitalspersonalens förbund*, bland annat, att åtgärder måtte vidtagas för nedbringande av tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukanstalter till 208 timmar per 30 dagar.

Till följd av remiss avgav *medicinalstyrelsen* häröver utlåtande den 19 februari 1926.

»Styrelsen anförde däri, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke ifrågavarande personals dagtjänstgöringstid borde nedsättas

från 240 timmar per 28 dagar till 240 timmar per 30 dagar, i vilken tid dock icke borde få inräknas s. k. passiv tjänstgöring. Någon nedsättning av natttjänstgöringstiden borde enligt styrelsen icke ifrågakomma. Bestämmer om minskning av tjänstgöringstiden kunde emellertid icke av styrelsen genomföras, förrän åtgärder vidtagits dels för beviljande av anslag till nya personalbostäder, dels ock för höjning av antalet ordinarie och extra ordinarie befattningshavare vid hospitalsväsendet. Styrelsen hade icke ansett sig böra utan Kungl. Maj:ts bemyndigande igångsätta närmare utredning angående de därför erforderliga anslagen, då en dylik utredning skulle medföra en hel del kostnader.»

Genom beslut den 8 juli 1927 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning rörande förutsättningarna för samt verkningarna av inskränkning — i huvudsaklig anslutning till styrelsens utlåtande den 19 februari 1926 angivna riktlinjer — av tjänstgöringstiden för den vid statens sinnessjukvårdsanstalter anställda sjukvårdspersonalen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag och de kostnadsberäkningar, som av utredningen kunde föränledas.

Dylik förslag har av medicinalstyrelsen, efter hörande av hospitalsdirektionerna i riket, avgivits i skrivelse den 26 september 1929. I denna skrivelse har styrelsen föreslagit *dels* en nedsättning av arbetstiden vid dagtjänstgöring från 240 timmar per 28 dagar till 240 timmar per 30 dagar, *dels ock* en nedsättning av arbetstiden vid natttjänstgöring från 216 timmar per 28 dagar till 216 timmar per 30 dagar. Den föreslagna minskningen i tjänstgöringstiden motsvarar 7.125 procent av den nuvarande tjänstgöringstiden. Styrelsen, som beräknar att, därest tjänstgöringstiden minskas på av styrelsen föreslaget sätt, sjukvårdspersonalen måste ökas i motsvarande proportion, uppskattar behovet av ökad sjukvårdspersonal för förslaget genomförande till 196 befattningshavare, därav 46 ordinarie skötare, 84 ordinarie sköterskor, 13 extra skötare och 53 extra sköterskor.

Rörande *kostnaderna för förslagens genomförande* har medicinalstyrelsen anfört huvudsakligen följande.

»De framtida årskostnaderna för avlöning av det ökade antalet befattningshavare kunde beräknas till 524,000 kronor. Till en början behöfde man emellertid endast räkna med lön enligt lägsta löneklass i respektive lönegrader för de ordinarie och elevlöner till de icke-ordinarie befattningshavarna. Med hänsyn därtill kunde kostnaderna för det första året uppskattas till ett avsevärt lägre belopp eller omkring 365,000 kronor. Därav erfordrades för avlöningar till ordinarie tjänstemän 275,000 kronor, till vikariatsersättningar 10,000 kronor och till avlöning till icke-ordinarie befattningshavare 80,000 kronor.

Kostnaderna för personalbostäder åt sjukvårdspersonal vid hospitalen kunde beräknas till i medeltal 3,120 kronor för varje befattningshavare. Frågan om beredande av tjänstebostäder åt den nya personalen borde emellertid enligt styrelsen lösas i samband med spørsmålet om anskaffande av de bostäder, som skulle bliva behöfliga vid den utrymning av personalbostäder inom sjukavdelningarna, vilken styrelsen i annat sammanhang ifrågasatt. Då förslag rörande sistnämnda spørsmål icke kunde av styrelsen ingivas till Kungl. Maj:t i sådan tid, att anslag för ändamålet kunde begäras av 1930 års riksdag, syntes frågan om personalbostäder åt den nya sjukvårdspersonalen tills vidare få anstå. Till den del sistnämnda personal icke provisoriskt kunde beredas bostäder vid respektive anstalter, finge det ankomma på densamma att själv förhyra lägenheter utom anstalterna. Något anslag för uppförande av bostäder åt denna personal bleve vid sådant förhållande icke omedelbart erforderligt.»

I anslutning till vad medicinalstyrelsen sålunda anført har styrelsen hemställt, att för möjliggörande av en minskning av tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus i enlighet med styrelsens förslag dels antalet ordinarie befattningshavare vid nämnda sjukhus måtte från och med den 1 juli 1930 ökas med 46 skötare och 84 sköterskor, dels de i staten för statens sinnessjukhus ingående avlöningsposterna måtte för budgetåret 1930/1931 höjas med följande belopp, nämligen posten avlöningar till ordinarie befattningshavare med 275,000 kronor, posten till vikariatersättning med 10,000 kronor och posten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med 80,000 kronor, dels ock att anslaget till statens sinnessjukhus måtte för nämnda budgetår höjas med 365,000 kronor.

Över medicinalstyrelsens förslag om inskränkning av tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukvårdsanstalter har *socialstyrelsen* den 14 november 1929 avgivit utlåtande. Styrelsen har i sitt utlåtande först lämnat en redogörelse för personalens tjänstgöringstid vid diverse sjukvårdsinrättningar, särskilt sådana som tillhöra landsting och städer utanför landsting, av vilken redogörelse framgår, att personalen vid dylika inrättningar i allmänhet har en minst lika lång arbetstid som hospitalspersonalens nuvarande. Härefter har styrelsen anført bland annat följande.

»I samband med förslag till revision av lagen om arbetstidens begränsning hade socialstyrelsen år 1921 uttalat den meningen, att arbetstiden för sjukvårdspersonalen, hospitalspersonalen ej undantagen, icke sällan vore betänkligt lång samt att behov av dess reglering föreläge. Styrelsen hade därvid erkänt, att en dylik åtgärd, genomförd medelst allmän lagstiftning, mötte stora svårigheter, och hade därför förordat ett generellt bemyndigande för arbetsrådet att, i den mån så prövades påkallat för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande, medgiva annan begränsning av arbetstiden för rörelse, som hade till ändamål att bereda sjukvård. Detta förslag hade emellertid icke godtagits av riksdagen.

Styrelsen, som icke nu haft anledning frågå sin sålunda tidigare intagna ståndpunkt, måste tydligtvis finna, att hospitalens sjukvårdspersonal icke saknade skäl för sina krav på arbetstidens förkortning. Emellertid syntes ett tillmötesgående av berörda krav kunna få vittgående ekonomiska konsekvenser för det allmänna, enär detsamma icke osannolikt komme att förändra yrkanden på enahanda arbetstidsförkortning för kroppssjukvårdens talrika, av lång arbetstid säkerligen lika betungade personal. Oberoende av denna eventualitet ansåge sig socialstyrelsen böra tillstyrka medicinalstyrelsens här ifrågasvarande förslag till arbetstidsförkortning.»

Det arbete, som utföres av sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus, är otvivelaktigt ofta såväl fysiskt tröttande som psykiskt påfrestande. Det vore därför helt visst i och för sig önskligt, att nämnda personals tjänstetid kunde förkortas i huvudsaklig anslutning till medicinalstyrelsens föreliggande förslag.

Emellertid skulle ett genomförande av detta förslag ej blott medföra betydande kostnader för statsverket för avlöande av ytterligare sjukvårdspersonal och för anskaffande av nya personalbostäder utan även till följd av sina konsekvenser sannolikt öka landstingens och de större städernas sjukvårdsutgifter i en utsträckning, som icke för närvarande låter sig överblicka. Med hänsyn härtill anser jag mig icke nu kunna förorda några åtgärder för minskning av tjänstgöringstiden för sjukvårdspersonalen vid sinnessjukhusen. Av medicinalstyrelsen i detta sammanhang föreslagna personalökningar och anslagshöjning påkalla vid sådant förhållande icke någon granskning från min sida.

Att arbetstiden vid sjukhusen och därmed jämförliga anstalter i många fall är lång och för personalen betungande och att erforderliga åtgärder med anledning härav böra vidtagas läser icke kunna bestridas. Från flera håll har emellertid uttalats den meningen, att en tillämpning av arbetstidslagen på ifrågavarande verksamhetsgrenar ej skulle innebära en ändamålsenlig lösning av frågan. Utskottet delar denna uppfattning och kan förty icke förorda bifall till de i ämnet väckta motionerna. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om reglering av arbetstiden vid statshospitalen bragts under riksdagens prövning i annat sammanhang. Utgången av denna fråga kan väntas bli av väsentlig betydelse för lösningen av det ifrågavarande spörsmålet i hela dess vidd. Anmärkas bör i detta sammanhang, att frågan om en internationell reglering av de s. k. anställdas arbetstid var föremål för övertägande vid den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1929 och torde bli föremål för ytterligare behandling vid konferensen innevarande år.

Utskottet.

Undantag e).

I motionen II: 386 har föreslagits, att undantaget under e) skulle utgå ur lagen.

Under erinran att ett bifall till förslaget skulle innebära, att skeppstjänst komme att regleras såväl av åttatimmarslagen som av sjöarbetstidslagen, vill utskottet avstyrka bifall till ifrågavarande förslag.

Utskottet.

Undantag f).

I motionen II: 386 har föreslagits, att undantaget under f) skall utgå ur lagen.

I motionerna I: 234 och II: 390 har yrkats, att momentet måtte erhålla följande avfattning: »skogsarbete, kolning därunder inbegripen, samt flottning utom vid skiljeställe».

Det senare yrkandet innebär en återgång till den bestämmelse, som gällde enligt 1919 års lag.

I propositionen nr 359 till 1921 års riksdag hade föreslagits, att undantaget skulle hava avseende å »skogsarbete samt kolning i mila, ändock att arbetet icke är att hänföra till skogsarbete, ävensom flottning utom vid skiljeställe».

1921 års riksdag.

Genom denna förändring skulle från lagens tillämpning undantagas icke blott sådan kolning i mila, som kunde räknas till skogsarbete, utan all dylik kolning, var den än bedreves, sålunda även s. k. platskolning, såsom vid ett sågverk eller en järnvägsstation. Anledning till denna förändring var den, att arbetet vid milkolning ställde sig ungefär enahanda vid platskolning som vid skogskolning — möjligen vore arbetet vid det förra slaget av kolning till och med mer oregelbundet till följd därav, att milan vid platskolning

ofta vore mer utsatt för blåst, än när den låge inne i skogen. Med hänsyn till att arbetet vid platskolning delvis bestode i vakthållning och vore av oregelbunden beskaffenhet, hade även arbetsrådet beträffande de därtill använda arbetarna dels medgivit arbetstidens begränsning allenast genomsnittligt för längre tidrymd och dels slutligen förklarar visst arbete såsom mycket oregelbundet falla utom lagens tillämpning. För ifrågavarande undantag, som endast skulle omfatta de med det egentliga kolningsarbetet sysselsatta arbetarna och ej dem, som blott forslade fram virke till milorna, ansågs även tala det avlöningssätt, med viss ersättning per utvunnen stig kol, som vanligen tillämpades.

I propositionen till 1921 års riksdag hade bibehållits bestämmelsen i 1919 års lag beträffande flottning vid skiljeställe.

Inom riksdagen väcktes emellertid ett flertal motioner, vari yrkades, att flottning jämväl vid skiljeställe skulle undantagas.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 32, åberopade utskottet, att ett stort antal flottningsföreningar av arbetsrådet erhållit anstånd med lagens tillämpning. Vidare anförde utskottet följande:

Arbetsförhållandena vid skiljeställena äro av synnerligen växlande natur. Vid en hel del smärre skiljeställen, särskilt de, som äro belägna högre upp i vattendragen, är arbetet så oregelbundet, att arbetsrådet förklarar, att det samma är undantaget från arbetstidslagens tillämpning. Visserligen finnas å andra sidan skiljeställen, där arbetet bedrivs fullt industrimässigt och regelbundet och där arbetstidslagen följaktligen kan tillämpas och delvis redan kommit i tillämpning. Men mellan dessa båda grupper av skiljeställen finnes ett stort antal dylika, där arbetet är mer eller mindre oregelbundet och där således arbetstidslagens tillämpning stöter på svårigheter av snart sagt för varje skiljeställe skiftande art och grad. Liksom det hittills icke lyckats lagstiftningen att uppdraga någon gräns mellan de skiljeställen, där lagen kan tillämpas, och de skiljeställen, där så icke kan ske, torde det även för arbetsrådet komma att möta synnerlig svårighet att finna en dylik gräns, och följden härav torde bliva, att därest arbetet vid skiljeställena fortfarande bibehålles under lagen, anstånd med lagens tillämpning måste beviljas i vida större utsträckning än vad som med bestämmelserna om beviljande av anstånd varit avsett.

På grund av dessa skäl, och då ett genomdrivande av arbetstidslagens tillämpning vid de skiljeställen, där densamma ännu icke blivit genomförd, skulle föranleda högst betydande och under nuvarande ekonomiska förhållanden särdeles betänkliga ombyggnadskostnader, anser utskottet lämpligast, att arbetet vid samtliga skiljeställen i likhet med övrigt flottningsarbete undantages från lagens tillämpning.

Utskottets förslag godkändes av riksdagen; och lagen erhöi i förevarande moment den avfattning, som ännu förefinnes.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit skäl vara förebragta för frångående av den ståndpunkt, som riksdagen år 1923 intog till dessa frågor, och får alltså avstyrka bifall till motionerna i förevarande delar.

Undantag g).

Beträffande detta undantag, som avser upptagning av torv samt tillverkning av brännertorv och torvströ, har i motionerna I: 234 och II: 390 samt II: 386 yrkats, att detsamma skall utgå ur lagen.

Förevarande undantagsbestämmelse förekom icke i 1919 och 1921 års arbetstidslagar. Bestämmelsen infördes i 1923 års lag på förslag av andra lagutskottet. Verkställd utredning hade enligt utskottets mening givit vid handen, att den lagstadgade arbetstidsbegränsningen mött särskilt stora svårigheter inom torvindustrien. Arbetet vore nämligen i övervägande grad ett kortvarigt, oregelbundet säsongarbete, som i regel utfördes på ackord, varvid arbetarna hade sina barn med sig till hjälp vid arbetet. Kravet på torvindustriens undantagande från arbetstidslagens tillämpning stöddes jämväl av det förhållandet, att nämnda verksamhet i flera avseenden står jordbruket nära och att arbetarna inom torvindustrien till väsentlig del utgöras av personer, som eljest äro sysselsatta inom jordbruket. Vid 1926 års riksdag framställt förslag, att momentet måtte uteslutas, vann icke riksdagens bifall.

Utskottet.

Utskottet anser alltjämt, att ifrågavarande arbetes undantagande från arbetstidslagens tillämpning måste anses väl motiverat.

Undantag h).

Undantaget avser »jordbruk jämte därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, samt byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring, som nu nämnts, ävensom trädgårdsskötsel och djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk».

I motionen II: 386 har hemställts, att momentet skall utgå.

I motionerna I: 234 och II: 390 har föreslagits, att momentet måtte erhålla följande avfattning: »jordbruk, jämte sådana därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, ävensom trädgårdsskötsel och därmed förenad djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk».

I 1919 och 1921 års arbetstidslagar hade från lagens tillämpning undantagits »jordbruk jämte sådana därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, ävensom trädgårdsskötsel och djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk».

Jämväl i propositionen till 1923 års riksdag hade momentet sistnämnda avfattning.

Andra lagutskottet erinrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 13, att från jordbrukets sida städse framhållits de olägenheter, som den lagstadgade arbetstidsbegränsningen måste medföra för byggnadsarbeten, företagna för tillgodoseende av jordbrukets behov. Utskottet föreslog fördenskull, att från lagens tillämpning skulle undantagas jämväl byggnadsarbete för jordbruk och därtill hörande binäring, som icke bedrevs som självständigt företag.

Detta förslag vann riksdagens bifall.

Undantagets utsträckande till djurskötsel utan samband med jordbruk är motiverat, förutom av hänsyn till djurskyddet, därav, att ifrågavarande verksamhet stundom måste bli i hög grad oregelbunden.

Utskottet. Utskottet ansluter sig till vad tidigare anförts såsom motiv för ifrågavarande undantag, och kan med hänsyn härtill icke förorda bifall till de i motionerna innefattade förslagen.

Undantag i).

Beträffande detta undantag, som avser arbete, som åligger trafikpersonal vid järnväg, som är upplåten för allmän trafik, har i motionerna I: 234 och II: 390 samt II: 386 yrkats, att detsamma skall utgå ur lagen.

Utskottet. Beträffande detta ändringsförslag gäller i avsevärd mån detsamma, som anförts i avseende å arbete, som bedrivs av staten. En på åttatimmarsdagen grundad arbetstidsreglering har i stor utsträckning efter förhandlingar med personalen redan genomförts. Tvångsvis genomförande av denna princip skulle måhända i många fall medföra alltför stora svårigheter för de ekonomiskt betungade enskilda järnvägarna. Utskottet kan fördenskull icke biträda motionärernas förslag.

Undantag j)—l).

I motionen II: 386 har påyrkats, att nämnda moment skola utgå.

Utskottet. Utskottet anser icke skäl föreligga att tillstyrka bifall till motionen. Utskottet vill erinra, att på riksdagens begäran för närvarande pågår utredning dels av frågan om arbetsvillkoren inom hotell- och restaurangyrket dels rörande badhuspersonalens arbetsförhållanden.

Utskottet, som sålunda icke funnit sig kunna biträda något av de framställda förslagen till ändring av 1 §, får alltså hemställa, att nämnda paragraf måtte i den förnyade arbetstidslagen upptagas i oförändrat skick.

2 §.

I motionerna I: 234 och II: 390 hemställas, att undantaget för medlem av arbetarens familj endast skall hava avseende å företag, vari endast sysselsättas medlemmar av familjen.

I motionen II: 386 föreslås, att »arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj», skall utgöra undantag från lagens 1 §, samt att 2 § skall hava följande lydelse:

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas disponent eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

Utskottet. Motivet för det i motionerna I: 234 och II: 390 framställda yrkandet torde vara att söka däri, att det i lagen för närvarande intagna undantaget strider mot bestämmelserna i § 2 i Washingtonkonventionen, vilken allenast medger undantagande av företag, vari endast sysselsättas medlemmar av samma familj.

Såsom framgår av utskottets allmänna motivering kan utskottet icke godtaga dylikt motiv för ändring. I övrigt har utskottet icke funnit skäl förorda bifall till motionärernas ifrågakvarande förslag.

3 §.

Det beträffande denna paragraf i motionen II: 386 framförda yrkandet kan utskottet icke förorda.

Utskottet.

4 §.

Förevarande lagrum har i nu gällande lag följande lydelse:

Arbetsgivare må icke använda arbetare till arbete under längre tid, raster oräknade, än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.

I motionerna I: 234 och II: 390 föreslås den ändring i andra stycket, att annan arbetstid icke får tillämpas i annan mån än så erfordras för skiftväxling.

I motionen II: 386 föreslås i fråga om första stycket, att bestämmelsen »raster oräknade» skall utgå, att i stället skall tilläggas orden »däri inberäknat event. väntetid och uppehåll i arbete», att utsträckningen av arbetstiden endast får ske, om överenskommelse därom ingås mellan arbetare och arbetsgivare, samt att utsträckningen får avse högst 8½ timmar. I stället för andra stycket föreslås följande bestämmelser:

Fortgår arbetet kontinuerligt såväl natt som dag, må arbetstiden, raster däri inräknade, icke överstiga 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, och må nyss angivna begränsning gälla den genomsnittliga arbetstiden under en tidrymd av 2 veckor.

Vid gruvarbetet under jord och vid de öppna gruvorna norr om Polcirkeln må arbetare icke användas under längre tid än 6 timmar av dygnet eller 36 timmar i veckan, däri inberäknat event. väntetid och uppehåll i arbetet, undantagandes måltidsraster.

I arbetstiden vid gruvarbete inräknas tiden för ned- och infart samt ut- och uppfart.

Då de ifrågakvarande yrkandena förelågo för utskottets ståndpunktstagande vid 1926 års riksdag, yttrade utskottet, att enligt vad utskottet inhämtat den nuvarande bestämmelsen i 4 § senare stycket varit till icke ringa nytta för den under tryckta förhållanden arbetande järnhanteringen och att utskottet fördenskull förordade paragrafens bibehållande i oförändrat skick.

Utskottet.

Även om den bestämmelse, mot vilken anmärkningar riktas i motionerna I: 234 och II: 390, numera icke torde hava någon mera omfattande tillämpning, synas knappast skäl förefinnas för ändring, då ju bestämmelsen icke strider mot grunderna för ifrågakvarande lagstiftning.

Anledning att vidtaga de i motionen II: 386 föreslagna ändringarna förefinnes icke.

5 §.

1 mom.

Förevarande moment har följande lydelse:

Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att arbetstiden, med avvikelse från vad i 4 § stadgas, allenast begränsas så, att den i genomsnitt för viss angiven tidrymd kommer att uppgå till högst 48 timmar i veckan.

I motionen II: 386 yrkas, att momentet skall utgå.

I motionerna I: 234 och II: 390 hemställs, att efter orden »må arbetsrådet» tilläggas orden »därest överenskommelse mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationerna förefinnes».

Utskottet. Utskottet avstyrker bifall till det i motionen II: 386 framförda yrkandet. Yrkandet i motionerna I: 234 och II: 390 vilar på den förutsättningen, att både arbetsgivare och arbetare alltid äro organiserade. Då så icke är förhållandet, torde ett bifall till det i sistnämnda motioner framförda yrkandet icke böra ifrågakomma.

2 mom.

Utskottet. Förslaget i motionen II: 386, att detta moment skall uteslutas, kan utskottet icke tillstyrka.

3 mom.

Detta moment har i gällande lag följande lydelse:

Beträffande arbete, som fortgår allenast under kortare tid eller medför synnerligen ringa ansträngning eller tillgodoser ändamål av synnerligen stort allmänt intresse, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva undantag från de i 4 § angivna begränsningar.

I motionen II: 386 yrkas, att bestämmelsen skall utgå.

I motionerna I: 234 och II: 390 hemställs, att momentet skall erhålla följande ändrade lydelse:

För arbete med vaktjänstgöring, som medför synnerligen ringa ansträngning, må arbetsrådet — — — — begränsningar.

Utskottet. Utskottet kan icke tillstyrka bifall till det i motionen II: 386 framförda yrkandet. Det förslag, som innehålles i motionerna I: 234 och II: 390, är föranlett med hänsyn till en eventuell ratifikation av Washingtonkonventionen. Utskottet kan ej heller tillstyrka bifall till sistnämnda förslag.

4 mom.

Utskottet. Yrkandet i motionen II: 386, att detta moment skall uteslutas, kan icke förordas av utskottet.

5 mom.

Utskottet. Det i motionerna framförda yrkandet, att jämväl detta moment skall uteslutas, kan ej heller förordas av utskottet.

6 §.

Beträffande förevarande lagrum har i motionen II: 386 föreslagits viss ändrad lydelse. Någon motivering för det framställda ändringsförslaget har ej anförts. Utskottet saknar anledning förorda bifall till ifrågavarande förslag.

Utskottet.

7 §.

1 mom.

Förslaget i motionen II: 386, att detta moment skall uteslutas, avstyrkes av utskottet.

Utskottet.

2 mom. första stycket.

I motionen II: 386 yrkas, att bestämmelsen, som innefattas i detta stycke, skall utgå.

I motionerna I: 234 och II: 390 yrkas, att övertidens begränsning till »50 timmar under loppet av en kalendermånad» utbytes mot »48 timmar under loppet av fyra veckor».

Det i sistnämnda motioner innefattade förslaget är överensstämmande med det förslag, som av arbetsrådet framställdes vid 1926 års revision av lagen. Arbetsrådet yttrade härom följande:

Enligt 5 § tredje stycket av 1919 års lag ägde arbetsrådet att för visst arbete medgiva allenast sådan begränsning av arbetstiden, att denna sammanlagt för en tidrymd av högst fyra veckor icke bleve längre, än att den motsvarade 48 timmar i veckan. Dylika medgivanden lämnades i mycket stor omfattning (1,388 beslut rörande c:a 31,500 arbetare under tiden 1 november 1919—28 februari 1921) samt äga allt fortfarande gällande kraft i fråga om bland annat reparations- och transportarbeten vid flertalet industriföretag av någon betydelse.

Vid 1921 års lagrevision medgavs arbetsrådet rätt att enligt motsvarande lagrum bestämma sammanlagda arbetstiden för annan tidrymd än högst fyra veckor. Det visade sig dock, att bestämmelsen av år 1919 redan fått hävd för sig, varför arbetsrådet i enlighet med från arbetsgivarna inkomna framställningar även sedermera i flertalet av sina beslut funnit lämpligt att bibehålla fyraveckorsperioden. Antalet dylika beslut har under de fyra sista åren utgjort c:a 60, berörande c:a 2,300 arbetare.

Den sålunda vid flertalet medgivanden enligt lagens 5 § angivna tidsperioden om fyra veckor och den i 7 § för övertidsarbete gällande tidsperioden om en kalendermånad täcka icke varandra. Följden härav är, att arbetsgivarna sakna möjlighet att avgöra, huruvida bestämmelserna i 7 § riktigt tillämpas vid de talrika tillfällen, då medgivanden lämnats enligt ifrågavarande mom. av 5 §. Att yrkesinspektionens tillsyn över lagens efterlevnad i dessa fall hittills varit en ren fiktion, är också påtagligt.

Socialstyrelsen har genom 14 § 4 mom. i förslaget till arbetarskyddslag sökt råda bot för detta missförhållande. Arbetsrådet finner emellertid socialstyrelsens förslag vara ur praktisk synpunkt mindre tillfredsställande. Det skulle nämligen påkalla särskilda ansökningar och beslut i fråga om envar av de mer än ettusen arbetsgivare, som tidigare erhållit medgivande enligt här avsedd del av 5 §. Jämväl beträffande arbetare, för vilka icke medgivits här ifrågavarande undantag, torde med hänsyn till att arbetstiden i samband med avlöningen ofta bokföres per vecka, den nu föreslagna tidsperioden medföra vissa fördelar.

Arbetsrådet föreslår därför, att tidsperioderna för övertidsberäkningen i 7 § 2 mom. ändras till fyra veckor. Därmed vinnes utan vidare åtgärd den önskvärda överensställningen med 5 §. Övertidsgränsen 50 timmar för kalendermånad motsvaras närmast av 48 timmar eller något därunder för fyra veckor. Arbetsrådet föreslår ny tidsbegränsning i enlighet därmed.

I detta sammanhang anser sig arbetsrådet böra erinra om motsvarande lagbestämmelser och lagtillämpning i Finland. I detta land hava ävenledes tidsperioder om fyra veckor införts i stadganden om arbetstiden vid vissa arbeten av samma art, som avses i den svenska arbetstidslagens 5 § 1 mom. samt i bestämmelserna om övertid. Vid den enligt yrkesinspektionens anvisningar genomförda praktiska tillämpningen av lagen uppdelas kalenderåret i med årets ingång begynnande fyraveckorsperioder, motsvarande de i lagen angivna. Då ny arbetare anställs, räknas för honom särskilda fyraveckorsperioder från anställningstidens början till årets utgång, varefter han ingår i den för företaget i dess helhet gällande periodindelningen. En dylik anordning torde i hög grad underlätta såväl en riktig lagtillämpning som yrkesinspektionens kontrollarbete.

Utskottet.

Mot det i motionerna I: 234 och II: 390 innefattade förslaget, vilket allenast innebär en omläggning av beräkningsgrunden för övertiden men ej en minskning i samma tid, har utskottet icke anmärkning att framställa utan tillstyrker, att övertidsgränsen »50 timmar under loppet av en kalendermånad» utbytes mot »48 timmar under loppet av fyra kalenderveckor». Utskottet förutsätter härvid, att beräkningen kommer att ske efter fortlöpande fyraveckorsperioder. Förslaget om uteslutning av stycket kan utskottet alltså icke biträda.

2 mom. andra stycket.

Utskottet.

Det motionsvis framförda förslaget att utesluta detta stycke kan utskottet icke biträda. Utskottet föreslår emellertid en ändring såsom följd av utskottets förslag beträffande momentets första stycke.

3 mom.

Detta moment innehåller den bestämmelsen, att där ytterligare eftergift är av trängande behov påkallad, arbetsrådet må meddela sådan, dock för högst 150 timmar under loppet av ett kalenderår.

I motionen II: 386 föreslås, att momentet skall uteslutas.

I motionerna I: 234 och II: 390 föreslås ett stadgande av innehåll, att eftergift får meddelas för högst 28 timmar under loppet av fyra veckor. Därjämte föreslås, att följande bestämmelse skall införas: »Arbetslönen för ifrågavarande övertidstimmar skall överstiga den ordinarie avlöningen med minst 25 %.»

Utskottet.

Förslaget att utesluta momentet får utskottet avstyrka. Den föreslagna begränsningen i övertidens beräkning kan utskottet ej heller tillstyrka. Då övertid enligt förevarande moment endast får uttagas efter medgivande av arbetsrådet, torde bestämmelsen icke medföra någon risk i skyddsavseende. Förslaget att bestämma övertidsersättningen i arbetstidslagen kan utskottet ej heller förorda.

4 och 5 mom.

Det i motionen II: 386 framställda förslaget att utesluta dessa moment kan utskottet icke biträda.

Utskottet.

Föreslagen ny paragraf.

I motionerna I: 234 och II: 390 har föreslagits, att i lagen måtte införas en ny paragraf (i motionerna betecknad med nr 8) av följande lydelse:

Utnyttjas rätt till utsträckning av arbetstiden, varom stadgas i 7 § 1 eller 2 mom., på sådant sätt, att arbetstiden oskäligt förlänges, äger arbetsrådet, i den mån så provas nödigt, föreskriva begränsning i avseende å nämnda rättighets tillgodonjutande.

Då förevarande bestämmelse icke är påkallad av något verkligt behov ur skyddssynpunkt, kan utskottet icke biträda, att densamma införas i lagstiftningen.

Utskottet.

8 §.

I motionerna I: 234 och II: 390 föreslås införande i denna paragraf av bestämmelsen, att arbetarna äga rätt att hos arbetsgivaren taga del av övertidsjournalen.

I motionen II: 386 föreslås införande av bestämmelsen, att övertidsjournalen skall vara tillgänglig för samtliga arbetare å arbetsstället. I sistnämnda motion föreslås därjämte ytterligare ändringar i lagrummet.

Utskottet anser sig böra i så måtto biträda de framställda yrkandena, att utskottet föreslår, att arbetarna må äga rätt att genom utsedd representant på anfordran erhålla del av övertidsjournalen.

Utskottet.

Lagens föreskrifter om förande av övertidsjournal eller däremot svarande anteckningar ha tydligtvis för arbetsgivarna medfört besvärande förpliktelser, vilka det måste anses angeläget att lätta, i den mån så låter sig göra utan intrång på den åsyftade kontrollmöjligheten. Ifrågavarande föreskrifter ha även underkastats upprepade ändringar, och har arbetsrådet i stor omfattning utnyttjat sin i förevarande lagrum givna befogenhet att meddela eftergifter. Rådet har emellertid härvidlag mött det hindret, att dess berörda befogenhet endast avser sättet för anteckningarnas förande men icke den tid, inom vilken anteckningsskyldigheten skall fullgöras.

I paragrafens början angives såsom regel, att nämnda skyldighet skall fullgöras senast första dagen i näst därpå följande vecka, för såvitt ej fråga är om sådana arbetsförhållanden, vid vilka övertidsarbetet först senare låter sig beräkna. Nu angivna regel, som tillkom vid 1923 års riksdag efter förslag av socialstyrelsen, motiverades med att anteckningsskyldigheten lämpligen kunde fullgöras i samband med de bokföringsåtgärder, som vanligen företoges vid veckans utgång. Regeln, som ersatte en bestämmelse om anteckningsskyldighetens fullgörande »näst därpå följande dag», medförde givetvis en betydande lättnad för arbetsgivarna och torde få anses skäligen tillfredsställande för de arbetsgivare, som utbetala arbetslönerna en gång i veckan. Å de icke fåtaliga arbetsställen åter, där lönerna utbetalas för två

veckor eller annan tidrymd, överskjutande en vecka, har man fortfarande varit förhindrad att föra anteckningarna om övertidsarbete i samband med övriga bokföringsåtgärder rörande arbetstider och arbetslöner. På ovan anförda grund har arbetsrådet ansett sig förhindrat att bevilja ansökningar om eftergift i nu berörda avseende. För att sätta arbetsrådet i tillfälle att tillmötesgå framställningar om dylika, för kontrollen å lagens efterlevnad oväsentliga men för näringslivet icke betydelselösa eftergifter, har utskottet funnit sig böra föreslå, att orden »eller ock på annat av nämnda myndighet godkänt sätt» i paragrafens första stycke måtte utbytas mot en bestämmelse av det huvudsakliga innehåll, att arbetsrådet äger föreskriva, att anteckning om övertid får verkställas å annan tid och på annat sätt än förut angivits i lagrummet. I samma stycke hava därjämte verkställts vissa formella justeringar.

9 §.

Utskottet. De förändringar, som föreslås i motionen II: 386 beträffande arbetsrådets sammansättning, kan utskottet icke förorda, utom beträffande förslaget, att arbetsrådets ledamöter skola utses för en tid av två år i sänder.

I det förslag till lagstiftning om begränsning av arbetstiden, som år 1919 avgavs av den s. k. arbetstidskommittén, framhölls, att det vore möjligt att efter några år, sedan det hopade arbete, som genomförandet av lagstiftningen rörande arbetstidens reglering otvivelaktigt komme att medföra för arbetsrådet, och sedan riktlinjerna för denna lagstiftnings tillämpning hunnit utformas, arbetsrådets uppgifter skulle kunna överflyttas på socialstyrelsen. Med hänsyn härtill hade föreslagits, att uppdragstiden skulle begränsas till två år.

Förslaget upptogs i propositionerna till 1919 års lagtima och urtima riksdagar och dylik bestämmelse inflöt även i 1919 års lag i ämnet. Bestämmelsen kvarstod sedermera i 1921 års lag. Föreskriften borttogs vid revisionen 1923 av den anledning, att den ej lät sig väl förena med bestämmelsen om lagens giltighetstid, vilken föreslagits till tre år.

I det till lagrådet år 1925 remitterade förslaget om definitiv lagstiftning i ämnet hade tidsbegränsningen icke upptagits. Häremot framställde lagrådet erinran och hemställde, att, därest inskränkningen av lagens giltighetstid till viss tid bortfölle, stadgandet, att ledamöterna skulle utses för en tid av två år i sänder, måtte återinföras i lagen. Detta iakttogs sedermera vid avfattningen av propositionen till 1926 års riksdag.

Stadgandet borttogs emellertid under riksdagsbehandlingen, enär förslaget till definitiv lagstiftning icke godkändes.

Slutligen är att erinra, att socialstyrelsen under förarbetena till 1926 års revision framställt förslag om arbetstidsärendenas överflyttning från arbetsrådet till socialstyrelsen.

Utskottet har, såsom inledningsvis omnämndes, ansett sig — med bifall till det motionsvis framställda yrkandet — böra föreslå, att arbetsrådets ledamöter utses av Konungen för en tid av två år i sänder. Härmed har utskottet icke velat taga ståndpunkt till frågan om arbetstidsärendenas överflyttning

till socialstyrelsen, ej heller om lämpligheten att framdeles föreskriva annan tid för utseende av ifrågavarande ledamöter.

10—15 §§.

De långt gående ändringsförslag, som beträffande dessa lagrum framföras i motionen II: 386, kan utskottet icke förorda.

Utskottet.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna.

Utskottets förslag ifråga om dessa bestämmelser äro motiverade därav, att utskottet föreslår permanent lagstiftning.

Utskottet.

Ehuru utskottet förutsätter ändringar i gällande lags materiella bestämmelser allenast i ett par avseenden, har utskottet likväl ansett lämpligt föreslå riksdagen att nu antaga ny lag i ämnet i stället för att utan tidsbegränsning förlänga nu gällande provisoriska lag.

Skrivelseförslag.

Utskottet kan icke biträda det i motionen II: 386 framställda förslaget om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag för nästa års riksdag rörande sådana ändringar i lagen, att arbetstiden fastställas för arbetare inom industrien i allmänhet till högst 7 timmar för dygn eller 42 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt eller hälsovådligt arbete till högst 6 timmar för dygn eller 36 timmar i veckan.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de i ämnat väckta motionerna måtte för sin del antaga följande

Lag

om arbetstidens begränsning.

Härigenom förordnas som följer:

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

1 §.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, för såvitt i rörelsen eller företaget till arbete för arbetsgivarres räkning i regel användas flera än fyra arbetare, häri icke inräknad arbetare, som användes till arbete, vilket avses i a)—1) här nedan.

Från lagens tillämpning undantagas:

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande,

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

- b) arbete, som till sin natur är så oregelbundet, att det icke kan förläggas till bestämda tider,
- c) arbete, som bedrivs av staten,
- d) arbete, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov,
- e) skeppstjänst, som omförmäles i lagen om arbetstiden å svenska fartyg, ävensom fiske,
- f) skogsarbete samt kolning i mila, ändock att arbetet icke är att hänföra till skogsarbete, ävensom flottning,
- g) upptagning av torv samt tillverkning av brännertorv och torvströ,
- h) jordbruk jämte därtill hörande binäringar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, samt byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring, som nu nämnts, ävensom trädgårdsskötsel och djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk,
- i) arbete, som åligger trafikpersonal vid järnväg, som är upplåten för allmän trafik,
- j) arbete, som åligger biträde i handelsbod, rakstuga, frisérsalong eller badinrättning,
- k) sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjänande, samt
- l) arbete, som åligger portvakt och av honom väsentligen förrättas i hans bostad.

2 §.

Såsom arbetare skall vid tillämpning av denna lag ej räknas medlem av arbetsgivarens familj; samt ej heller verkställare eller annan befattningshavare i överordnad ställning, ritare, bokhållare eller därmed jämställd person, kontorsvaktmästare eller annat underordnat kontorsbiträde.

3 §.

På begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt därav beröres, åligger det arbetsrådet att avgöra, huruvida visst arbete är att hänföra till sådant, varå denna lag äger tillämpning, eller huruvida viss arbetstagare är att enligt lagen räknas såsom arbetare.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmäles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet, när part sådant äskar eller domstolen finner det nödigt; och må slutligt utslag av domstolen ej meddelas, förrän arbetsrådets beslut kommit domstolen tillhanda.

I annan fråga rörande lagens tillämpning, än som i första stycket avses, har arbetsrådet att på begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt av frågan beröres, avgiva utlåtande.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

Arbetsgivare må icke använda arbetare till arbete under längre tid, raster oräknade, än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.

5 §.

1 mom. Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att arbetstiden, med avvikelse från vad i 4 § stadgas, allenast begränsas så, att den i genomsnitt för viss angiven tidrymd kommer att uppgå till högst 48 timmar i veckan.

2 mom. Finnes arbete, som bedrives med tre skiftlag, på grund av synnerliga skäl böra fortgå jämväl under sön- och helgdagar, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva därför erforderligt undantag.

3 mom. Beträffande arbete, som fortgår allenast under kortare tid eller medför synnerligen ringa ansträngning eller tillgodoser ändamål av synnerligen stort allmänt intresse, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva undantag från de i 4 § angivna begränsningar.

4 mom. Skulle i annat fall, än som avses i 1, 2 eller 3 mom., undantag från bestämmelse i 4 § prövas påkallat till undvikande av allvarligt missförhållande, äger arbetsrådet lämna medgivande därtill.

5 mom. Undantag må ock av arbetsrådet medgivas, då det av uttalande av arbetarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetare, som skulle beröras av undantaget, finna detsamma önskvärt och arbetstiden ej därigenom kommer att oskäligt utsträckas.

6 §.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i ett företags drift eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare, i den mån så är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver tid, som angives i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet.

Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

7 §.

1 mom. Till sådana förberedelse- eller avslutningsarbeten, som för driftens ohindrade gång nödvändigtvis måste utföras före eller efter den allmänna arbetstiden, må nödigt antal arbetare, vilka fyllt aderton år, användas under högst sju timmar i veckan utöver den tid, varunder de enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad eftergift eljest få användas till arbete.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 §, med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som anges i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 50 timmar under loppet av *en kalendermånad* och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Utsträckt arbetstid, varom här är fråga, må även, med iakttagande av motsvarande begränsning, beräknas för kortare tidrymd än *kalendermånad*; åliggande det i sådant fall arbetsgivaren att på förhand i journal eller annan handling, vari anteckning enligt 8 § skall göras, anteckna ej mindre dagen, då dylik utsträckt arbetstid skall börja tillämpas, än även den tidrymd, för vilken beräkningen skall ske.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallad, må sådan, dock för högst 150 timmar under loppet av ett kalenderår, meddelas av arbetsrådet.

4 mom. På arbetsrådet ankommer att pröva i vad mån den, som fyllt sexton men ej aderton år, må användas till arbete, som avses i denna paragraf.

5 mom. I fråga om arbetares skyldighet att utföra arbete, som avses i denna paragraf, gäller vad därom kan anses vara med arbetsgivaren överenskommet, men åligger det arbetsgivaren tillse, att icke arbetaren genom användande till dylikt arbete utsättes för överansträngning eller ohälsa.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 §, med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som anges i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 48 timmar under loppet av *fyra kalenderveckor* och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Utsträckt arbetstid, varom här är fråga, må även, med iakttagande av motsvarande begränsning, beräknas för kortare tidrymd än *fyra veckor*; åliggande det i sådant fall arbetsgivaren att på förhand i journal eller annan handling, vari anteckning enligt 8 § skall göras, anteckna ej mindre dagen, då dylik utsträckt arbetstid skall börja tillämpas, än även den tidrymd, för vilken beräkningen skall ske.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

8 §.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första dagen i näst därpå följande vecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet, eller ock på annat av nämnda myndighet godkänt sätt. I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är dock arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 11 § 2 mom. föreskrivna arbetstidsschema.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första söckendagen i näst därpå följande kalendervecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet. Nämnda myndighet äger dock föreskriva, att anteckning om övertid får verkställas å annan tid och på annat sätt än nu angivits. I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 11 § 2 mom. föreskrivna arbetstidsschema.

Arbetarna äga rätt att genom utsedd representant på anfordran erhålla del av övertidsjournalen.

Beslut av arbetsrådet enligt 6 eller 7 § skall biläggas journal eller annan handling, däri anteckning enligt första stycket skall göras, och skall journalen eller handlingen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst tre år, räknat beträffande journalen eller handlingen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsamma datum.

9 §.

1 mom. Arbetsrådet består av minst sju ledamöter, vilka utses av Konungen. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare, vilkas medlemmar sysselsätta tillhopa minst 50,000 arbetare, samt två bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetare, som räkna minst 50,000 medlemmar. För nämnda fyra ledamöter skola i enahanda ordning utses minst

1 mom. Arbetsrådet består av minst sju ledamöter, vilka utses av Konungen för en tid av två år i sänder. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare, vilkas medlemmar sysselsätta tillhopa minst 50,000 arbetare, samt två bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetare, som räkna minst 50,000 medlemmar. För nämnda fyra ledamöter skola i ena-

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

dubbelt så många suppleanter. Förslaget, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslaget icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat.

handa ordning utses minst dubbelt så många suppleanter. Förslaget, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslaget icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat.

Övriga ledamöter skola utses bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och förordnar Konungen en av dessa ledamöter till rådets ordförande och chef samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av de utan förslag utsedda ledamöterna skall vara lagkun-
 nig man, vilken fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

2 mom. Ledamot eller suppleant, som i 1 mom. avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen inne-
 havas av den,

som står under förmynderskap,

som är i konkurstillstånd eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning,

som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

som blivit dömd ovärdig att föra andras talan inför rätta.

3 mom. Mot ledamot av arbetsrådet gälla samma jäv, som i rättegångs-
 balken stadgas i fråga om domare.

4 mom. Har ledamot eller suppleant, som representerar arbetsgivare eller arbetare, åtagit sig uppdraget, äge han ej att varda därifrån entledigad, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Avsägelse av upp-
 draget prövas av Konungen.

Avgår ledamot eller suppleant, förordnar Konungen för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit förordnad, annan ledamot eller
 suppleant.

5 mom. Skulle ledamot, som representerar arbetsgivare eller arbetare, vid sammanträde utebliva eller finnas vara av jäv hindrad att tjänstgöra, och kan ej suppleant tillkallas, äger arbetsrådet utse lämplig person att vid
 det tillfället träda i den uteblivne eller jävige ledamotens ställe.

6 mom. Ärenden, som behandlas av arbetsrådet, må avgöras av fem leda-
 möter, så ock av fyra, där de äro om beslutet ense. Ej må flera än sju ledamöter deltaga i behandlingen av ärende inför arbetsrådet.

*(Gällande lydelse.)**(Utskottets förslag.)*

Vid besluts fattande skola lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare samt minst en lagfaren ledamot bland dem, som utsetts utan förslag, närvara.

7 mom. Vid handläggning av annat på arbetsrådet ankommande ärende rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än sådant, som avses i 5 § 5 mom. eller 10 § 2 mom., bör rådet i regel ej blott bereda vederbörande arbetsgivare och arbetare tillfälle att yttra sig utan även på lämpligt sätt söka samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet i fråga. Beslut, som avses i 7 § 4 mom., skall, såvitt möjligt, fattas efter samråd med socialstyrelsen.

Till utredning av ärende må arbetsrådet låta vid allmän underrätt höra vittnen och sakkunniga. Finner arbetsrådet sådan åtgärd nödig, äger rådet därom göra framställning hos den underrätt, inom vars område den, som skall höras, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig, och varde denne genom rättens eller domarens försorg till rätten kallad. Rätten äger tillägga vittne och sakkunnig ersättning med vad som prövas skäligt. Sedan förhöret hållits, skall rätten tillställa arbetsrådet protokoll däröver.

Kostnaderna för förhör, som ovan sägs, bestridas av allmänna medel. Arbetsrådets beslut och utlåtanden meddelas avgiftsfritt.

8 mom. Beslut, som enligt 6 eller 7 § ankommer på arbetsrådet, må i brådskande fall meddelas av dess ordförande eller vid förfall för ordföranden av hans ställföreträdare eller, om jämväl denne är hindrad, av den återstående utan förslag utsedde ledamoten eller, där de utan förslag utsedda ledamöternas antal överstiger tre, den bland dem, som rådet därtill förordnat. Har beslut i sådan ordning meddelats, tage arbetsrådet vid sitt första därefter följande sammanträde under omprövning, huruvida beslutet skall äga bestånd.

9 mom. Arbetsrådet äger att, när skäl därtill föreligga, i avbidan på närmare utredning meddela beslut, som gäller endast tills vidare.

10 mom. Över arbetsrådets beslut må klagan ej föras.

11 mom. Närmare föreskrifter angående avgivande av förslag, som i 1 mom. sägs, och om arbetsrådets verksamhet må meddelas av Konungen.

10 §.

1 mom. Beträffande annat arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse än sådant, varom i 1 § k) är sagt, må Konungen, där tillämpningen av 4 § prövas medföra synnerliga svårigheter, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, föreskriva annan begränsning av tiden för arbetares användande.

2 mom. Äro sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare och arbetare, som kunna anses företråda flertalet arbetsgivare och arbetare inom visst verksamhetsområde, ense om viss eftergift i något avseende, varom stadgas i 5 § eller 7 § 3 mom., må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller

*(Gällande lydelse.)**(Utskottets förslag.)*

efter dess hörande, förordna, att eftergiften må inom verksamhetsområdet i fråga allmänt tillgodonjutas.

3 mom. Skulle tillämpningen av denna lag medföra sådana svårigheter för visst arbete eller företag, att dess fortsatta bedrivande därigenom äventyras, må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, medgiva av förhållandena påkallat undantag från lagens tillämpning.

11 §.

1 mom. Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

2 mom. Å arbetsställe, där sådant arbete, som avses i 15 § lagen om arbetarskydd, bedrivs på stadigvarande sätt, skola å lämplig plats finnas anslagna ej mindre denna lag än även arbetstidsschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftindelning, när arbetet börjar och slutar för varje skiftlag, ävensom såvitt möjligt början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

12 §.

Använder arbetsgivare arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor. Är arbetaren under aderton år och har användandet skett med faders eller målsmans vetskap och vilja, vare fadern eller målsmannen förfallen till böter från och med fem till och med femtio kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna paragraf förmåles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

13 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningskyldighet, som föreskrives i 6 §, eller att iakttaga vad enligt 8 § eller 11 § 2 mom. åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anteckning, som avses i 8 §, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

14 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdомstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

15 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

16 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande användande av minderårig eller kvinna till arbete, skall sådan begränsning lända till efter rättelse.

1) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927 samt gäller till och med den 31 december 1930; skolande i fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begängen förseelse, som avses i 12 eller 13 §, vad i lagen är stadgat fortfarande att gälla även efter sistnämnda dag.

1) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931.

2) Vederbörande myndighet äger att jämväl innan denna lag trätt i kraft vidtaga åtgärd, som avses i 5, 7 eller 10 §.

3) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921 eller den 22 juni 1923 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

3) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921, den 22 juni 1923 eller den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

B) att motionerna nr 234 i första kammaren samt nr 386, 390 och 392 i andra kammaren, i den mån desamma icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 mars 1930.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow, Linder**, *Almkvist, Sigfrid Hansson, Thorberg, Österström* och *Mellén*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Magnusson* i Skövde, *Hage, Johanson* i Stockholm*, *Andersson* i Rasjön, *Björnberg**, *Gardell* i Gans och *Sandström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Westman, von Sydow, Mellén, Magnusson* i Skövde, *Gardell* i Gans och *Sandström*, vilka ansett, att utskottets yttrande från och med kantrubrik »Utskottet» å sid. 10 bort hava följande lydelse:

Utskottet.

Giltighetstiden för lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning utlöper med utgången av innevarande år. I den föreliggande propositionen har föreslagits, att det nuvarande provisoriet förlänges till och med den 31 december 1933. De skäl, som i propositionen anföras till stöd för denna åtgärd, har utskottet funnit övertygande och kan förty icke förorda bifall till det motionsvis framförda förslaget att nu giva lagen permanent karaktär.

I motionerna — — — — s. k. Washingtonkonventionen.

Utskottet — — — — övertvägande.

Utskottet — — — — inom utskottet.

	1 §.
(= utskottet.)	
	2 §.
(= utskottet.)	
	3 §.
(= utskottet.)	
	4 §.
(= utskottet.)	
	5 §.
(= utskottet.)	
	6 §.
(= utskottet.)	
	7 §.
(= utskottet.)	
	8 §.
(= utskottet.)	

9 §.

De förändringar, som föreslås i motionen II: 386 beträffande arbetsrådets sammansättning, anser sig utskottet icke böra förorda.

10—15 §§.

(= utskottet.)

Skrivelseförslag.

(= utskottet.)

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de i ämnet väckta motionerna måtte för sin del antaga följande

Lag

**angående fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1926 (nr 162)
om arbetstidens begränsning.**

Härigenom förordnas, att lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning, vilken lag gäller till och med den 31 december 1930, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1933, dock att från och med den 1 januari 1931

dels 7 § 2 mom. och 8 § i samma lag skola, 8 § i nedan angivna delar, hava följande ändrade lydelse:

7 §.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 §, med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som anges i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 48 timmar under loppet av *fyra kalenderveckor* och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Utsträckt arbetstid, varom här är fråga, må även, med iakttagande av motsvarande begränsning, beräknas för kortare tidrymd än *fyra veckor*; åliggande det i sådant fall arbetsgivaren att på förhand i journal eller annan handling, vari anteckning enligt 8 § skall göras, anteckna ej mindre dagen, då dylik utsträckt arbetstid skall börja tillämpas, än även den tidrymd, för vilken beräkningen skall ske.

8 §.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första *söckendagen* i näst därpå följande *ka-*

lendervecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställs av arbetsrådet. *Nämnda myndighet äger dock föreskriva, att anteckning om övertid får verkställas å annan tid och på annat sätt än nu angivits.* I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 11 § 2 mom. föreskrivna arbetstids-schema.

Arbetarna äga rätt att genom utsedd representant på anfordran erhålla del av övertidsjournalen.

Beslut av arbetsrådet — — — — från detsammes datum.

dels ock slutbestämmelserna i lagen skola lyda sålunda:

1) I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som avses i 12 eller 13 §, skall vad i lagen är stadgat fortfara att gälla även efter den 31 december 1933.

2) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921 eller den 22 juni 1923 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

B) att motionerna nr 234 i första kammaren samt nr 386, 390 och 392 i andra kammaren, i den mån desamma icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2) av herrar *Linder, Sigfrid Hansson, Thorberg, Magnusson* i Kalmar, *Hage* och *Johanson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande från och med kantrubrik »Utskottet» å sid. 10 bort hava följande lydelse:

Lagen om arbetstidens begränsning har ägt tillämpning under en period av tio år, och därunder gjorda erfarenheter visa, att denna lagstiftning nu synes kunna göras av permanent karaktär. Kommerskollegiums undersökning av åttatimmarslagens verkningar beträffande produktionens utveckling inom vissa industrigrenar har i det stora hela visat bilden av en energisk och målmedveten strävan från industriens sida till anpassning efter de ändrade produktionsförhållanden, som inträtt genom arbetstidens minskning till följd av arbetstidslagens tillämpning. Verkningarna därav i form av minskad produktion per år och arbetare hade sålunda i ett flertal fall kunnat kompenseras genom tekniska förbättringar, bättre utnyttjande av arbetstiden m. m., varigenom en produktionsökning per arbetstimme möjliggjorts av den betydighet, att den helt eller delvis motvägt eller i vissa fall t. o. m. mer än uppvägt arbetstidens förkortning. Industrien hade sålunda alltmer anpassat sig efter de ändrade förhållanden,

som åttatimmarslagens genomförande medfört. Ett upprivande av grunderna för denna lagstiftning synes numera av såväl politisk som praktisk synpunkt ogenomförbart och dessutom tämligen ändamålslost. Även i utlandet synas av allt att döma förhållandena i sådant hänseende hava utvecklats i stabiliserande riktning.

Dessutom är det önskvärt, att Sverige för fullgörande av sina genom medlemskap i Folkens förbund och Internationella arbetsorganisationen åtagna förpliktelser vidtager förberedande åtgärder för att kunna ratificera Washingtonkonventionen om arbetstidens reglering. Nämda konvention är nu ratificerad utan förbehåll av Belgien, Bulgarien, Chile, Grekland, Indien, Luxemburg, Portugal, Rumänien och Tjeckoslovakien. Därjämte ha Frankrike, Italien, Lettland, Spanien och Österrike fattat beslut att ratificera Washingtonkonventionen, då England och vissa andra länder beslutit ratificera nämnda konvention. Enligt vid Internationella arbetsorganisationens förvaltningsråds senaste sammanträde lämnad uppgift förbereder den engelska regeringen förslag till ratifikation av Washingtonkonventionen, och torde sådant förslag bliva förelagt parlamentet inom den närmaste tiden. Tysklands och Italiens regeringar ha vidtagit åtgärder i syfte att förbereda en förbehållslös ratificering av åttatimmarskonventionen. Man torde därför ha anledning att räkna med, att Washingtonkonventionen i en snar framtid blir ratificerad av de flesta större industriländerna. Det har därför synts utskottet riktigt, att även Sverige företager åtgärder för att förbereda en ratificering av meromnämnda konvention.

Utskottet har därför, i anslutning till motionerna I: 234 och II: 390, verkställt sådan omarbetning av nu gällande lag om arbetstidens begränsning, att hinder ej möter i lagtexten för beslut om ratificering av Washingtonkonventionen. Ehuru skäl förefinnes att även företaga andra justeringar, bland annat en inskränkning i bestämmelserna om tillåtet övertidsarbete, har utskottet likväl ej velat i detta sammanhang upptaga förslag därom.

I anledning av motion nr II: 392 vill utskottet erinra därom, att frågan om arbetstidens reglering för vid sjukhus m. fl. institutioner anställd personal torde komma att, i samband med frågan om arbetstidens reglering för »anställda», bliva föremål för behandling vid den förestående Internationella arbetskonferensen, varför utskottet funnit det ej lämpligt att nu förelägga förslag om att de i nämnda motion angivna arbetaregrupperna skola inrymmas under lagen om arbetstidens begränsning.

I motion II: 386 framställda yrkanden anser utskottet ej böra föranleda beslut, utöver vad som inrymmas i nedanstående lagförslag.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa:

A) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de i ämnet väckta motionerna måtte för sin del antaga följande

Lag

om arbetstidens begränsning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, för såvitt i rörelsen eller företaget till arbete för arbetsgivares räkning i regel användas flera än fyra arbetare, häri icke inräknad arbetare, som användes till arbete, vilket avses i a)—l) här nedan.

Från lagens tillämpning undantagas:

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande,

b) arbete, som till sin natur är så oregelbundet, att det icke kan förläggas till bestämda tider,

c) arbete, som bedrivs av staten,

d) arbete, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov,

e) skeppstjänst, som omförmäles i lagen om arbetstiden å svenska fartyg, ävensom fiske,

f) skogsarbete samt kolning i mila, ändock att arbetet icke är att hänföra till skogsarbete, ävensom flottning,

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantagas:

a) arbete, som utföres i arbetarens hem,

b) arbete, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller att tillgodose annat därmed jämförligt behov,

c) skeppstjänst, som omförmäles i lagen om arbetstiden å svenska fartyg, ävensom fiske,

d) skogsarbete, kolning därunder inbegripen, samt flottning utom vid skiljeställe,

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

g) upptagning av torv samt tillverkning av brännertorv och torvströ,

h) jordbruk jämte därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, samt byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binärning, som nu nämnts, ävensom trädgårdsskötsel och djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk,

i) arbete, som åligger trafikpersonal vid järnväg, som är upplåten för allmän trafik,

j) arbete, som åligger biträde i handelsbod, rakstuga, frisérsalong eller badinrättning,

k) sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kaféörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjäande, samt

l) arbete, som åligger portvakt och av honom väsentligen förrättas i hans bostad.

e) jordbruk, jämte sådana därtill hörande binärningar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, ävensom trädgårdsskötsel och därmed förknädd djurskötsel, ändock att arbetet bedrivs utan samband med jordbruk,

f) arbete, som åligger biträde i handelsbod, rakstuga, frisérsalong eller badinrättning,

g) sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kaféörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjäande, samt

h) arbete, som åligger portvakt och av honom väsentligen förrättas i hans bostad.

2 §.

Såsom arbetare skall vid tillämpning av denna lag ej räknas medlem av arbetsgivarens familj; samt ej heller

verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning, ritare, bokhållare eller därmed jämställd person,

kontorsvaktmästare eller annat underordnat kontorsbiträde.

Såsom arbetare skall vid tillämpning av denna lag ej räknas medlem av arbetsgivarens familj vid företaget, vari endast sysselsättas medlemmar av familjen, samt ej heller

verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning, ritare, bokhållare eller därmed jämställd person,

kontorsvaktmästare eller annat underordnat kontorsbiträde.

3 §.

På begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt därav beröres, åligger det arbetsrådet att avgöra, huruvida

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

visst arbete är att hänföra till sådant, varå denna lag äger tillämpning, eller huruvida viss arbetstagare är att enligt lagen räkna såsom arbetare.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmäles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet, när part sådant äskar eller domstolen finner det nödigt; och må slutligt utslag av domstolen ej meddelas, förrän arbetsrådets beslut kommit domstolen tillhanda.

I annan fråga rörande lagens tillämpning, än som i första stycket avses, har arbetsrådet att på begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör, bergmästare eller den, vars rätt av frågan beröres, avgiva utlåtande.

4 §.

Arbetsgivare må icke använda arbetare till arbete under längre tid, raster oräknade, än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må, *i den mån så erfordras för skiftväxling*, annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.

5 §.

1 mom. Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att arbetstiden, med avvikelse från vad i 4 § stadgas, allenast begränsas så, att den i genomsnitt för viss angiven tidrymd kommer att uppgå till högst 48 timmar i veckan.

1 mom. Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, *därest överenskommelse mellan arbetsgivar- och arbetsorganisationerna förefinnes*, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att arbetstiden, med avvikelse från vad i 4 § stadgas, allenast begränsas så, att den i genomsnitt för viss angiven tidrymd kommer att uppgå till högst 48 timmar i veckan.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. Finnes arbete, som bedrivs med tre skiftlag, på grund av synnerliga skäl böra fortgå jämväl under sön- och helgdagar, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva därför erforderligt undantag.

3 mom. *Beträffande arbete, som fortgår allenast under kortare tid eller medför synnerligen ringa ansträngning eller tillgodoser ändamål av synnerligen stort allmänt intresse, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva undantag från de i 4 § angivna begränsningar.*

3 mom. *För arbete med vaktjänstgöring, som medför synnerligen ringa ansträngning, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva undantag från de i 4 § angivna begränsningar.*

4 mom. Skulle i annat fall, än som avses i 1, 2 eller 3 mom., undantag från bestämmelse i 4 § prövas påkallat till undvikande av allvarligt missförhållande, äger arbetsrådet lämna medgivande därtill.

5 mom. *Undantag må ock av arbetsrådet medgivas, då det av uttalande av arbetarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetare, som skulle beröras av undantaget, finna detsamma önskvärt och arbetstiden ej därigenom kommer att oskäligt utsträckas.*

6 §.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i ett företags drift eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare, i den mån så är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver tid, som angives i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet.

Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

7 §.

1 mom. Till sådana förberedelse- eller avslutningsarbeten, som för driftens obehindrade gång nödvändigtvis måste utföras före eller efter den

(Güllande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

allmänna arbetstiden, må nödigt antal arbetare, vilka fyllt aderton år, användas under högst sju timmar i veckan utöver den tid, varunder de enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad eftergift eljest få användas till arbete.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 §, med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som angives i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 50 timmar under loppet av *en kalendermånad* och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Utsträckt arbetstid, varom här är fråga, må även, med iakttagande av motsvarande begränsning, beräknas för kortare tidrymd än *kalendermånad*; åliggande det i sådant fall arbetsgivaren att på förhand i journal eller annan handling, vari anteckning enligt 8 § skall göras, anteckna ej mindre dagen, då dylik utsträckt arbetstid skall börja tillämpas, än även den tidrymd, för vilken beräkningen skall ske.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallad, må sådan, dock för högst 150 timmar under loppet av ett kalenderår, meddelas av arbetsrådet.

4 mom. På arbetsrådet ankommer att pröva i vad mån den, som fyllt sexton men ej aderton år, må användas till arbete, som avses i denna paragraf.

5 mom. I fråga om arbetares skyldighet att utföra arbete, som avses i denna paragraf, gäller vad därom kan anses vara med arbetsgivaren överenskommet, men åligger det arbetsgivaren tillse, att icke arbetaren

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall, än som avses i 6 §, med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som angives i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 48 timmar under loppet av *fyra kalenderveckor* och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Utsträckt arbetstid, varom här är fråga, må även, med iakttagande av motsvarande begränsning, beräknas för kortare tidrymd än *fyra veckor*; åliggande det i sådant fall arbetsgivaren att på förhand i journal eller annan handling, vari anteckning enligt 8 § skall göras, anteckna ej mindre dagen, då dylik utsträckt arbetstid skall börja tillämpas, än även den tidrymd, för vilken beräkningen skall ske.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallat, må sådan, dock för högst 28 timmar under loppet av *fyra kalenderveckor* och högst 150 timmar under loppet av ett kalenderår, meddelas av arbetsrådet. *Arbetslönen för ifrågavarande overtidstimmar skall överstiga den ordinarie avlöningen med minst 25 %.*

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

genom användande till dylikt arbete utsättes för överansträngning eller ohälsa.

8 §.

Utnyttjas rätt till utsträckning av arbetstiden, varom stadgas i 7 § 1 eller 2 mom., på sådant sätt, att arbetstiden oskäligt förlänges, äger arbetsrådet, i den mån så prövas nödigt, föreskriva begränsning i avseende å nämnda rättighets tillgodonjutande.

8 §.

9 §.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första dagen i näst därpå följande vecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet, *eller ock på annat av nämnda myndighet godkänt sätt.* I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är dock arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 11 § 2 mom. föreskrivna arbetstidsschema.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 6 eller 7 § åligger det arbetsgivaren att senast den första söckendagen i näst därpå följande kalendervecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda paragrafer, så snart sådant kan bedömas, göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet. *Nämnda myndighet äger dock föreskriva, att anteckning om övertid får verkställas å annan tid och på annat sätt än nu angivits.* I fråga om sådan förlängd arbetstid, som avses i 7 § 1 mom., är arbetsgivaren icke pliktig göra dylik anteckning, där arbetstiden finnes behörigen upptagen å det i 12 § 2 mom. föreskrivna arbetstidsschema.

Arbetarna äga rätt att genom utsedd representant på anfordran erhålla del av övertidsjournalen.

Beslut av arbetsrådet enligt 6 eller 7 § skall biläggas journal eller annan handling, däri anteckning enligt första stycket skall göras, och skall journalen eller handlingen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst tre år, räknat beträffande journalen eller handlingen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från det sammans datum.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

9 §.

1 mom. Arbetsrådet består av minst sju ledamöter, vilka utses av Konungen. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare, vilkas medlemmar sys-selsätta tillhopa minst 50,000 arbetare, samt två bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetare, som räkna minst 50,000 medlemmar. För nämnda fyra ledamöter skola i enahanda ordning utses minst dubbelt så många suppleanter. Förslag, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslag icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat.

Övriga ledamöter skola utses bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och förordnar Konungen en av dessa ledamöter till rådets ordförande och chef samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av de utan förslag utsedda ledamöterna skall vara lagkunnig man, vilken fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

2 mom. Ledamot eller suppleant, som i 1 mom. avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,

som står under förmynderskap,

som är i konkurstillstånd eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärens räkning,

som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

som blivit dömd ovärdig att föra andras talan inför rätta.

10 §.

1 mom. Arbetsrådet består av minst sju ledamöter, vilka utses av Konungen *för en tid av två år i sänder*. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare, vilkas medlemmar sys-selsätta tillhopa minst 50,000 arbetare, samt två bland personer, föreslagna av sådana rikssammanslutningar av arbetare, som räkna minst 50,000 medlemmar. För nämnda fyra ledamöter skola i enahanda ordning utses minst dubbelt så många suppleanter. Förslag, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslag icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

3 mom. Mot ledamot av arbetsrådet gälla samma jäv, som i rättegångsbalken stadgas i fråga om domare.

4 mom. Har ledamot eller suppleant, som representerar arbetsgivare eller arbetare, åtagit sig uppdraget, äge han ej att varda därifrån entledigad, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Avsägelse av uppdraget prövas av Konungen.

Avgår ledamot eller suppleant, förordnar Konungen för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit förordnad, annan ledamot eller suppleant.

5 mom. Skulle ledamot, som representerar arbetsgivare eller arbetare, vid sammanträde utebliva eller finnas vara av jäv hindrad att tjänstgöra, och kan ej suppleant tillkallas, äger arbetsrådet utse lämplig person att vid det tillfället träda i den uteblivne eller jävige ledamotens ställe.

6 mom. Ärenden, som behandlas av arbetsrådet, må avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där de äro om beslutet ense. Ej må flera än sju ledamöter deltaga i behandlingen av ärende inför arbetsrådet.

Vid besluts fattande skola lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare samt minst en lagfaren ledamot bland dem, som utsetts utan förslag, närvara.

7 mom. Vid handläggning av annat på arbetsrådet ankommande ärende rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än sådant, som avses i 5 § 5 mom. eller 10 § 2 mom., bör rådet i regel ej blott bereda vederbörande arbetsgivare och arbetare tillfälle att yttra sig utan även på lämpligt sätt söka samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet i fråga. Beslut, som avses i 7 § 4 mom., skall, såvitt möjligt, fattas efter samråd med socialstyrelsen.

7 mom. Vid handläggning av annat på arbetsrådet ankommande ärende rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än sådant, som avses i 11 § 2 mom., bör rådet i regel ej blott bereda vederbörande arbetsgivare och arbetare tillfälle att yttra sig utan även på lämpligt sätt söka samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet i fråga. Beslut, som avses i 7 § 4 mom., skall, såvitt möjligt, fattas efter samråd med socialstyrelsen.

Till utredning av ärende må arbetsrådet låta vid allmän underrätt höra vittnen och sakkunniga. Finner arbetsrådet sådan åtgärd nödig, äger rådet därom göra framställning hos den underrätt, inom vars område, den, som skall höras, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig, och varde denne genom rättens eller domarens försorg till rätten kallad. Rätten äger tillägga vittne och sakkunnig ersättning med vad som prövas skäligt. Sedan förhöret hållits, skall rätten tillställa arbetsrådet protokoll däröver.

Kostnaderna för förhör, som ovan sägs, bestridas av allmänna medel. Arbetsrådets beslut och utlåtanden meddelas avgiftsfritt.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

8 mom. Beslut, som enligt 6 eller 7 § ankommer på arbetsrådet, må i brådskande fall meddelas av dess ordförande eller vid förfall för ordföranden av hans ställföreträdare eller, om jämväl denne är hindrad, av den återstående utan förslag utsedde ledamoten eller, där de utan förslag utsedda ledamöternas antal överstiger tre, den bland dem, som rådet därtill förordnat. Har beslut i sådan ordning meddelats, tage arbetsrådet vid sitt första därefter följande sammanträde under omprövning, huruvida beslutet skall äga bestånd.

9 mom. Arbetsrådet äger att, när skäl därtill föreligga, i avbidan på närmare utredning meddela beslut, som gäller endast tills vidare.

10 mom. Över arbetsrådets beslut må klagan ej föras.

11 mom. Närmare föreskrifter angående avgivande av förslag, som i 1 mom. sägs, och om arbetsrådets verksamhet må meddelas av Konungen.

10 §.

1 mom. Beträffande annat arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse än sådant, varom i 1 § k) är sagt, må Konungen, där tillämpningen av 4 § prövas medföra synnerliga svårigheter, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, föreskriva annan begränsning av tiden för arbetares användande.

2 mom. Äro sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare och arbetare, som kunna anses företräda flertalet arbetsgivare och arbetare inom visst verksamhetsområde, ense om viss eftergift i något avseende, varom stadgas i 5 § eller 7 § 3 mom., må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, förordna, att eftergiften må inom verksamhetsområdet i fråga allmänt tillgodonjutas.

3 mom. Skulle tillämpningen av denna lag medföra sådana svårigheter för visst arbete eller företag, att dess fortsatta bedrivande därigenom äventyras, må Konungen, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, medgiva av förhållandena påkallat undantag från lagens tillämpning.

11 §.

1 mom. Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

2 mom. Å arbetsställe, där sådant arbete, som avses i 15 § lagen om arbetarskydd, bedrivs på stadigvarande sätt, skola å lämplig plats finnas

11 §.

1 mom. Beträffande annat arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse än sådant, varom i 1 § g) är sagt, må Konungen, där tillämpningen av 4 § prövas medföra synnerliga svårigheter, på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande, föreskriva annan begränsning av tiden för arbetares användande.

12 §.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

anslagna ej mindre denna lag än även arbetstidsschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftindelning, när arbetet börjar och slutar för varje skiftlag, ävensom såvitt möjligt början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

12 §.

Använder arbetsgivare arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor. Är arbetaren under aderton år och har användandet skett med faders eller målsmans vetskap och vilja, vare fadern eller målsmannen förfallen till böter från och med fem till och med femtio kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna paragraf förmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

13 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 6 §, eller att iakttaga vad enligt 8 § eller 11 § 2 mom. åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anteckning, som avses i 8 §, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

14 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

15 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

13 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 6 §, eller att iakttaga vad enligt 9 § eller 12 § 2 mom. åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anteckning, som avses i 9 §, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

15 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av *staten och* kommun, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

(Gällande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

16 §.

17 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande användande av minderårig eller kvinna till arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

1) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927 samt gäller till och med den 31 december 1930; skolande i fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som avses i 12 eller 13 §, vad i lagen är stadgat fortfarande att gälla även efter sistnämnda dag.

2) Vederbörande myndighet äger att jämväl innan denna lag trätt i kraft vidtaga åtgärd, som avses i 5, 7 eller 10 §.

3) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921 eller den 22 juni 1923 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

1) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931.

2) Vederbörande myndighet äger att jämväl innan denna lag trätt i kraft vidtaga åtgärd, som avses i 5, 7 eller 11 §.

3) Eftergift, som med stöd av lag den 17 oktober 1919, den 22 juni 1921, den 22 juni 1923 eller den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning beviljats utan begränsning till viss tid, skall, i den mån vederbörande myndighet ej annorlunda bestämmer, fortfarande tills vidare äga giltighet.

B) att motionerna nr 234 i första kammaren samt nr 386, 390 och 392 i andra kammaren, i den mån desamma icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd för-
anleda.